

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΕ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1/15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1976 | ΑΡΙΘ. 17-18

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

2. ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ († 109 ἢ 107 μ. Χ.;)*

13. Ὡς πρὸς τὸ Μυστήριον τοῦ Γάμου ὁ Ἰγνάτιος ἀπαιτεῖ, ὅπως τοῦτο τελεῖται μετὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἵνα ὁ δεσμός ἴναι κατὰ Θεὸν καὶ οὐχὶ κατ' ἐπιθυμίαν σαρκὸς²⁸.

Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἰγνατίου, ὡς καὶ ἡ πρὸς Κορινθίους Α' ἐπιτολὴ Κλήμεντος ἐμπεριλαμβάνουν μαρτυρίας τῆς πρωταρχικῆς ἐκκλησιαστικῆς Θεολογίας περὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας καὶ τῆς πράξεως, ἥτοι τῆς τελέσεως τούτου. Εἰδικῶς ὁ Ἰγνάτιος ἀποκλείει τῆς σωτηρίας τοὺς σχισματικούς καὶ αἰρετικούς, ὡς μὴ μετανοοῦντας (Πβλ. Φιλαδ. 3,3. Ἐφ. 16,2. Μαγν. 10,2. Τραλλ. 6,2. 11,1. Φιλαδ. 6,1. Σμυρν. 5,1. 7,1). Οὗτοι πρέπει ν' ἀποκλεισθοῦν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος καὶ ἡ κοινωνία μετ' αὐτῶν πρέπει ν' ἀποφεύγηται (Σμύρν. 14,1. 7,2. Ἐφ. 7,1. Πβλ. Σμύρν. 5,3)²⁹. Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα συνιστᾶται ἡ ὑπὲρ τῶν αἰρετικῶν προσευχή, ἵνα ἐπιτευχθῇ διὰ τοῦ θείου φωτισμοῦ ἡ ἐπιστροφή τούτων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 306 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.

28. Πολυκ. 5,2: ἀπρέπει δὲ τοῖς γαμοῦσι καὶ ταῖς γαμουμέναις μετὰ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἔνωσιν ποιεῖσθαι, ἵνα ὁ γάμος ᾖ κατὰ Κύριον καὶ μὴ κατ' ἐπιθυμίαν».

29. Πβλ. B. P o s c h m a n n, Paenitentia secunda. Bonn 1940,99 σημ. 1: «...ἐξ ἄλλου δὲν δύναται νὰ διατυπωθῇ εἰς πραγματικὸς ἀφορισμὸς (ἀποσυνάγωγος γίνεσθαι), ὡς παρ' Ἰγνατίου συμβαίνει». Ἀντιθέτως ὁ H. v. C a m p e n h a u s e n, Kirchliches Amt und geistliche Vollmacht in der ersten drei Jahrhunderten. Tübingen 1953, 156.

καὶ τοῦτο εἶναι λίαν δυσχερές, οὐχ ἦττον ὁμως οὐχὶ καὶ ἀδύνατον παντελῶς (Σμύρν. 4,1. Πβλ. 5,3. Ἐφ. 7,1). Κατὰ βάσιν ὑπάρχει διὰ τε τοὺς σχισματικούς, ὡς καὶ διὰ τοὺς αἰρετικούς ἡ δυνατότης συμφιλίωσης (Reconciliation) ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς μετανοίας τούτων, ὁπότε καὶ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἐπιστροφῆς των εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἡ αἰωνία ζωὴ (Πβλ. Φιλαδ. 3,2). Προϋπὸθεσις πάντως τούτου εἶναι ἡ ἐπιστροφή: «πᾶσιν οὖν μετανοοῦσιν ἀφίει ὁ Κύριος, ἐὰν μετανοήσωσιν εἰς ἐν ὁ τ η τ α Θεοῦ καὶ σ υ ν ἔ δ ρ ι ο ν τοῦ ἐπισκόπου» (Φιλαδ. 8,1). Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τοὺς ἔθνικούς, ἡ ἐπιστροφή τῶν ὁποίων διὰ τὴν ἐπιτευχθῆναι πρέπει νὰ γίνεται διὰ τῆς προσευχῆς, ἐφ' ὅσον αὕτη εἶναι συνέπεια ἀγίου βίου καὶ καλοῦ παραδείγματος. Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ πρέπει νὰ θεωρῶνται οἱ πεπλανημένοι ὡς μηδέποτε δυνάμενοι νὰ εὕρωσι τὴν σωτηρίαν των καὶ ὡς πλέον ἀπολεσθέντες (Ἐφ. 10,1). Ὁ Ἰγνάτιος δὲν ἐκφέρει γνώμην περὶ τῆς τηρητέας στάσεως τῶν πιστῶν ἔναντι τῶν πολὺ ἁμαρτωλῶν (Πβλ. Ἐφ. 16,1. Πολυκ. 5,2). Ὅτι καὶ περὶ αὐτῶν ἔθεωρεῖτο ὅτι ἦτ δυνατὴ ἡ διὰ τῆς μετανοίας ἐπιστροφή, δυνάμεθα ὡς βέβαιον δεχθῶμεν, ἔχοντες ἐν νῶ τὴν ὅλην πρᾶξιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Εἰς τὸν ἐπίσκοπον Σμύρνης συνιστᾷ ὁ Ἰγνάτιος ὑπομονὴν καὶ ἐνσυνειδητὸν ὑπεύθυνον φροντίδα διὰ τὴν ἐπιστροφήν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ συμβουλεύει ἀνάλογον στάσιν καὶ συμπεριφορὰν δι' ἕκαστον μετανοοῦντα καὶ ἐπιστρέφοντα, ὥστε νὰ κρίνεται οὗτος ἀναλόγως τῆς εὐθύνης αὐτοῦ καὶ τοῦ βάρους τῆς συνειδήσεώς του (Πβλ. Πολυκ. 1,3,2,1). Οὕτω πως ὁ Ἰγνάτιος ἀναθέτει καὶ τὸ ἔργον τῆς Μετανοίας εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐπισκόπου. Ἡ ἐκκλησιαστικὸ-ἐπισκοπικὴ ἄφεςις τῶν ἁμαρτιῶν φαίνεται καὶ παρ' Ἰγνατίῳ οὐχὶ ὡς ἄμεσος καὶ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου διενεργουμένη ἄφεςις τῶν ἁμαρτιῶν. Ἡ Μετάνοια εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ (Πβλ. Φιλαδ. 8,1, ἐπίσης 11,1). Ἡ συμφιλίωσις καὶ ἀποκατάστασις καὶ ἡ ἐπιστροφή καὶ ἀποδοχὴ εἰς τὴν Κιβωτὸν τῆς σωτηρίας (τὴν Ἐκκλησίαν) εἶναι καὶ ἡ ἔμμεσος αἰτία τῆς θείας ἀπολυτρώσεως (Πβλ. Β. Roschmann, μν. ἔ. σ. 100).

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός.

Ἡ περὶ αὐτὸν ἐκκλησιαστικὴ ὑμνωδία τὸν ὀνομάζει Ἰσαπόστολον (ἀπολυτίκιον). Δὲν εἶναι ὑπερβολή, ποιητικῆ ἀδεία. Διότι ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, τοῦ ὁποῖου τὴν μνήμην εορτάζομεν τὴν 24ην Αὐγούστου, τοὺς Ἀποστόλους ἐμιμήθη καὶ συνεχιστὴς τοῦ ἔργου των ἀνεδείχθη εἰς τὸν ἑλλαδικὸν χῶρον, εὐαγγελιζόμενος τὸν δευωπαθούντα λαόν μας κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας. Ζῆλος, ὄντως, ἀποστολικὸς ἐκόσμηι τὸν νεοφανῆ τοῦτον Ὅσιον καὶ Μάρτυρα, ὅστις καταλιπὼν τὴν ἐν Ἀγίῳ ὄρει μοναστικὴν ἡσυχίαν, περιῆλθε τὴν χώραν κηρύττων, μὲ ἀπλὴν εὐαγγελικὴν γλῶσσαν, τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ ἐτοιμάζων οὕτω ψυχικῶς τὸ δοῦλον Γένος διὰ τὴν Παλιγγενεσίαν. Ὅθεν δικαίως τὸ ἔργον του τιμᾶται ἀπὸ κάθε ἑλληνικὴν γενεάν.

Ὁ φίλος τοῦ Νυμφίου.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, τὴν ἀποτομὴν τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ ὁποῖου γεραίρει ἡ Ἐκκλησία τὴν 29ην Αὐγούστου, εἶναι κορυφαῖον ἀνάστημα τῆς θείας Χάριτος. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἶπε περὶ αὐτοῦ: «οὐκ ἐγγίγεται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου» (Ματθ. ια', 11). Ποία ἢ πρώτη προϋπόθεσις τῆς δόξης αὐτῆς; Ἀσφαλῶς ἡ ἀβυσσαλέα ταπεινοφροσύνη του. Ὁ θεῖος Πρόδρομος, πρότυπον ὄλων ὅσοι διακονοῦν τὸν Κύριον, «εὐθείας ποιῶντες τὰς τρίβους αὐτοῦ» (Ματθ. γ', 3) εἰς τὰς ψυχάς, δὲν ἔτρεφε τὴν παραμικρὰν ἰδέαν περὶ ἑαυτοῦ. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ἐθεώρει ἑαυτὸν ἀπλῶς φίλον τοῦ Νυμφίου (τοῦ Χριστοῦ) καὶ ἔλεγεν: «ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι» (Ἰω. γ', 29-30). Μάθημα διὰ πάντα ἐογάτην τοῦ Εὐαγγελίου, κληρικὸν ἢ λαϊκόν, τὸ ὁποῖον φεῦ δὲν ἐνστερνίζονται ὅλοι. Διότι δὲν λείπουν παραδείγματα στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας, τῶν ὁποῖων τὸ ἐγὼ ἐπισκιάζει τὸν Χριστόν.

«Ἐμοὶ ἐποιήσατε...»

Ὁ καλὸς ὀρθόδοξος ποιμὴν εὐλαβεῖται καὶ τιμᾷ τὰς ἅγιαι εἰκόνας, συμφώνως μὲ τὴν ὑγιᾶ πνευματικὴν παράδοσιν τῆς Ἐκ-

ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΥΡΥΓΜΑ

Α'

«Θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ
τὸν Κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός»
(Α' Κορ. γ', 11).

Τὸ κήρυγμα δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀπλῶς ἠθικοκοινωνικόν, δυνάμενον νὰ ἐκφωνηθῇ ἀκόμη καὶ εἰς ἓνα μωσαϊτικὸν ἢ βουδιστικὸν ναὸν ἢ εἰς μίαν ἰουδαϊκὴν συναγωγὴν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχη ὡς ἀφετηρίαν καὶ τέρμα του τὸν Χριστόν. Ἡ πίστις εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς ζωῆς κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

Ὁ Χριστός, διαρρηγνύων πάσας τὰς ἀναλογίας καὶ πάντας τοὺς νόμους τῆς Ἱστορίας, δὲν ἀνήκει εἰς ἓν ἀπολιθωθὲν παρελθόν, ἀλλ' εἶναι ὁ ζῶν, ὁ πάντοτε παρὼν, ὁ αἰώνιος Χριστός. Δι' αὐτὸ μόνον ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει καὶ δι' αὐτῆς εἶναι δυνατὸν νὰ οἰκειοποιηθῆται τις τὴν Ἱστορίαν κατανικῶν συγχρόνως ταύτην. Οὕτως ὁ Kierkegaard διακηρύττει, ὅτι ἡ εἰς Χριστόν πίστις σημαίνει τὴν ἄμεσον ἀντιπαράστασιν τοῦ καθ' ἕκαστον

κλήσιας μας, δογματικὴν καὶ λειτουργικὴν. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ ἓν ἄλλο εἶδος εἰκόνων, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ὀφείλει νὰ τρέφῃ τιμὴν: ὁ Ἄνθρωπος, εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν Γραφήν. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μᾶς διδάσκει ὅτι πρέπει νὰ ὑποληπτόμεθα τὴν θεϊκὴν εἰκόνα ἐν τῷ προσώπῳ παντός ἀδελφοῦ μας. Καὶ πῶς τὴν ὑποληπτόμεθα; Ὅταν ἀποφεύγωμεν τὴν κατάκρισιν καὶ τὴν ἀδικίαν καὶ εἴμεθα πάντοτε ἐναγκαλιστικοὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν πλησίον συμπεριφορὰν μας. Τοῦτο ἰσχύει περισσότερο διὰ τοὺς κληρικούς. Διότι, ἐκπροσωποῦντες τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου, εἶναι τεταγμένοι εἰς τὸ νὰ διακονοῦν τὸν Ἄνθρωπον παραλλήλως πρὸς τὸν Θεόν. Ὁ Κύριος μᾶς λέγει: (Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου... ἐμοὶ ἐποιήσατε) (Ματθ. κέ', 40).

ἀτόμου μετὰ τοῦ ἱστορικοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀντιπαράστασις αὕτη συμβαίνει διὰ τοῦ τρόπου τοῦ «συγχρονισμού» καὶ τῆς ὑπερπληθίσσεως τῶν ἱστορικῶν ἀποστάσεων. Ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται σήμερον διὰ τοῦ κηρύγματος πρὸς τὸ καθ' ἕκαστον ἄτομον, ὡς ἦλθε καὶ πρὸς τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ. Ὁ ἐν τῇ ἀντιπαραστάσει ταύτῃ, μετὰ τοῦ Χριστοῦ συγχρονισμὸς εἶναι δυνατός, διότι ὁ Χριστὸς εἶναι αἰώνιος καὶ διότι τὸ περὶ αὐτοῦ κήρυγμα εἶναι καὶ σύγχρονον κήρυγμα.

Ἄλλ' ἢ σκέψις αὕτη τοῦ Kierkegaard, — θεολογικῶς κρινομένη—, εἶναι ἀτελής, ἐὰν δὲν ὀλοκληρωθῇ ὑπὸ τῆς πεποιθήσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ συγχρονισμὸς τῆς πίστεως μετὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ συμβαίνει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῇ λειτουργικῇ ζωῇ τῆς ὁποίας συνεχίζεται μυστικῶς ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ. Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ προσφορὰ τῆς περὶ Χριστοῦ ἀληθείας πρὸς ἐλευθέραν ἀναγνώρισιν ὑπὸ τῶν πιστῶν εὐρίσκει ἀνταπόκρισιν εἰς τὴν ὑπακοὴν τῆς πίστεως. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἐγγύησις τοῦ ἱστορικοῦ καὶ αἰωνίου χαρακτῆρος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦθ' ὅπερ γίνεται κατ' ἐξοχὴν αἰσθητὸν ἐν τῇ λειτουργικῇ ζωῇ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὅθεν τὸ Χριστοκεντρικὸν κήρυγμα αὐτομάτως ἔχει καὶ ἐκκλησιολογικὸν χαρακτῆρα. Παραλλήλως τοῦτο συνδυάζει μετὰ τῆς ἱστορικῆς τὴν ἐσχατολογικὴν διάστασιν, διότι καθιστᾷ συνειδητόν, ὅτι ἐν Χριστῷ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ ὑπάρχει ἐν αὐτῷ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ βασιλεία αὕτη ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τοῦ κόσμου εἶναι τι ἐρχόμενον, ἀλλ' ἐν τῷ Θεῷ εἶναι τι αἰώνιον καὶ ἐνεργόν. Διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς ἐπιτυγχάνεται ἡ εἴσοδος καὶ ὀργανικὴ ἔνταξις εἰς τὴν ἐσχατολογικὴν πραγματικότητα τοῦ μεταμορφουμένου καὶ καινοποιουμένου κόσμου καὶ ἡ ἐνεργοποίησις τοῦ νέου αἰῶνος ἐντὸς τῶν τοπικῶν καὶ χρονικῶν πλαισίων τοῦ παλαιοῦ, ἢ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παρουσία καὶ διακήρυξις τοῦ ἐρχομένου αἰῶνος.

Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι μόνον, ὅταν τὸ φῶς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καταυγάσῃ τοὺς ὀρίζοντας τῶν ἀνθρωπίνων κοι-

ωνιδῶν, οἱ ἄνθρωποι θά δύνανται νὰ εὔρουν τὴν πραγματικὴν λύτρωσιν. Δι' αὐτὸ τὸ κήρυγμα πρέπει νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένον παντὸς στοιχείου, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἀκτινοβολεῖ ὁ Σωτὴρ. Ὁ ἄξιος τῆς ἀποστολῆς του ἱεροκήρυξ παρουσιάζει τὸ Εὐαγγέλιον καθαρὸν, πλήρες, ἀνόθευτον. Κηρύττει μόνον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον Ἐσταυρωμένον καὶ Ἀναστάντα. «Οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύττομεν, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν» (Β' Κορ. δ', 5). Τὸ Χριστοκεντρικῶς κηρύττειν εἶναι κατ' ἐξοχὴν «εὐαγγελίζεσθαι». Ἡ λέξις «εὐαγγελίζεσθαι» εἶναι εὐχρηστος λέξις ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, χρησιμοποιοιμένη διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς Ἐκκλησίας γενικῶς. [Καὶ Αὐτὸς διώδευε κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ] (Λουκ. η', 1). «Ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ» (Λουκ. θ', 6). «Ὅς ὥφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλήμ, οἷτινες εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. Καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ Θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις αὐτῶν, ἡμῖν, ἀναστήσας Ἰησοῦν...» (Πράξ. ιγ', 31-32). «Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἐτέρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου» (Πράξ. ιε', 35). «Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον, ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν» (Α' Κορ. ιε', 1). «Δωρεὰν τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν» (Β' Κορ. ια', 7). «Ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων τῶν ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐαγγελίσασθαι τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. γ', 8). «Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διήλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον» (Πράξ. η', 4). «Φίλιππος δὲ εὐρέθη εἰς Ἄζωτον, καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας» (Πράξ. η', 40)].

Ἐνῶ ἡ λέξις «κηρύττειν» ἔχει μορφολογικὸν χαρακτῆρα, ἡ λέξις «εὐαγγελίζεσθαι» παρουσιάζει ἀμέσως τὸ περιεχόμενον τοῦ κηρύγματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ λέξις αὕτη καὶ αἱ παράγωγοι

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΛΗΘΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ

«Τέλος τοῦ κατ' ἀρετὴν βίου ἐστὶν ἡ πρὸς τὸ θεῖον ὁμοίωσις».

(Γρηγ. Νύσσης, Λόγος εἰς Μακαρισμούς. Migne 44,1200G).

1. Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς ἀπαρνεῖται ἐ-
αυτὸν καὶ τὸν κόσμον καὶ συμπάσχει μετὰ
τοῦ Χριστοῦ.

“Ὅταν ἀποκτήσωμεν τὴν συναίσθησιν ὅτι ἀδοῦλοι ἀχρεοῖο
ἐσμεν» (Λουκ. ιζ', 10). “Ὅταν εἰς τὰς καρδίας μας βασιλεύσῃ ἡ
εἰρήνη καὶ ἡ ἀγάπη ἐν πνεύματι Κυρίου· ὅταν, εἴτε εὐτυχοῦντες
εἴτε δυσπραγοῦντες, παραμένωμεν ἀμετακίνητοι ἐν τῇ πίστει πρὸς
τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν ἀναλώσαντα· ὅταν, εἴτε ζῶμεν, εἴτε ἀπο-
θνήσκομεν, πιστεύωμεν ὅτι «τῷ Κυρίῳ ἐσμὲν» (Ρωμ. ιγ', 13).
“Ὅταν «τῆς σαρκὸς πρόνοιαν οὐ ποιούμεθα εἰς ἐπιθυμίαν» (πρβλ.
Ρωμ. ιγ', 14). Τότε δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν «τὶ τὸ θέλημα τοῦ
Θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον» (Ρωμ. ιβ', 2) καὶ νὰ
«καταντήσωμεν εἰς ἄνδρα τέλειον» (Ἐφεσ. δ', 13) συμμορφού-
μενοι καὶ πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου· «Ἔσθε οὖν ὑμεῖς τέ-
λειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι» (Ματθ.
ε', 48). Ὁ ἀληθῶς ἐν Χριστῷ ζῶν παραμένει ἀδιάφορος καὶ ἀσυγ-
κίνητος πρὸς τὰς τέρψεις καὶ δόξας καὶ τιμὰς τοῦ κόσμου τούτου.
Ἀπαρνεῖται ἑαυτὸν καὶ αἶρει τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀκο-

ἐκφράσεις ὑπομνήσκουν τὴν ἐθνικὴν λατρείαν τοῦ αὐτοκρά-
τορος, ἐν τῇ ὁποίᾳ σπουδαῖα γεγονότα ἐκ τῆς ζωῆς αὐτοῦ (ἡ
γέννησις του, ἡ ἄνοδος εἰς τὸν θρόνον, αἱ νίκαι του κατὰ τῶν
ἐχθρῶν του) εἶναι χαρμόσυνοι εἰδήσεις, «εὐαγγέλια». Οἱ κή-
ρυκες τῆς Ἐκκλησίας κηρύττουν ὡς ἀληθῆ «εὐαγγέλια» τὴν γέν-
νησιν, τὰ θαύματα, τὸν ἀπολυτρωτικὸν θάνατον, τὴν ἀνάστασιν
καὶ τὴν νίκην τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀληθοῦς βασιλέως, τοῦ κόσμου.
Βραδύτερον ἢ λέξις «εὐαγγέλιον» ἐχρησιμοποιεῖτο ἀποκλειστι-
κῶς διὰ τὰς ἐξιστορούσας τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔρ-
γον τοῦ Χριστοῦ συγγραφάς τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

λουθεῖ Αὐτόν. « Ἀρνησις δέ ἐστὶν ἑαυτοῦ ἢ παντελῆς τῶν παρελθόντων λήθη καὶ ἢ τῶν θελημάτων ἑαυτοῦ ἀναχώρησις... Ἄλλὰ καὶ πρὸς τὸ ἄραι τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀκολουθεῖν τῷ Χριστῷ ἐμπόδιόν ἐστὶν ἢ πρὸς τὸν τοιοῦτον βίον ἐπιμιξία. Ἡ γὰρ ἐτοιμασία πρὸς τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον, καὶ ἡ νέκρωσις τῶν μελῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὸ παρατεταγμένως πρὸς πάντα κίνδυνον τὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἐπερχόμενον ἡμῖν διανεῖσθαι, καὶ τὸ ἀπροσπαθῶς ἔχειν πρὸς τὴν παροῦσαν ζωὴν, τοῦτό ἐστιν ἄραι τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ· πρὸς ὃ μεγάλη ὀρώμεν τὰ ἐμπόδια ὑπὸ τῆς τοῦ κοινοῦ βίου συνηθείας ἡμῖν ἐγγινόμενα» (Μεγ. Βασιλ., "Οροι κατὰ πλάτος. Migne 31, 925 G).

Ἐχει, λοιπόν, ὁ χριστιανὸς ὑποστῆ τελείαν νέκρωσιν τῶν μελῶν τοῦ σώματος διὰ τοῦ ἐν Χριστῷ βαπτίσματος, συναφείς μετ' αὐτοῦ καὶ ἀνακαινωθεὶς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Σταυροῦ, ὡς ἐν λουτρῷ παλιγγενεσίας, ὥστε τοῦ λοιποῦ νὰ αἰσθάνηται καινὴ κτίσις καὶ νὰ διακηρύσῃ ὡς ὁ θεὸς Παῦλος· « Ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ» (Γαλ. στ', 14) καὶ « Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστὸς» (Αὐτόθ. β', 20). Ἄν ὑπὸ τοῦ πνεύματος τούτου διακατέχῃται, οὐδεμίαν ἀξίαν πλέον ἔχουν δι' αὐτὸν οὔτε αἰ χαραὶ οὔτε αἰ ἀπολαύσεις ἐφ' ὅσον αὐταὶ δὲν πηγάζουν καὶ δὲν προέρχονται ἐκ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Περιφρονεῖ τοὺς πειρασμούς, τὰς μάστιγας καὶ τὰ δεσμοτήρια ἵνα Χριστὸν κερδήσῃ, « τῶν ἡδέων ἐν τῷ βίῳ οὕτω καταγελᾶ καὶ ἀνεπαίσθητος αὐτῶν ἐστὶν ὡσπερ τῶν νεκρῶν σωμάτων ἡμεῖς, ἢ αὐτοὶ ὄντες νεκροί. Τοσοῦτον δὲ ἀπέχει ἀλῶναι πάθει τινί, ὅσον χρυσὸς πυρούμενος ὁ καθαρὸς ἀν ἀπόσχοιτο κηλῆδος» (Ἰωάν. Χρυσοστ. Ὁμιλ. 52,4. Εἰς τὰς Πράξ. Ἀποστ. ΝΕ' 400/1 Migne 60, 364).

Ἄληθης χριστιανὸς δὲν εἶναι ὁ πωλήσας τὰ ὑπάρχοντά του καὶ διαμοιράσας ταῦτα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀρκεσθεὶς εἰς τοῦτο. Εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἔπραξε πάντα ταῦτα καλῶς καὶ προθύμως, ἤρε τὸν σταυρὸν καὶ ἠκολούθησε τὸν Χριστόν. Εἶναι τοῦλάχιστον πλάνη καὶ παρερμηνεία τῆς χριστιανικῆς ἰδέας νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἡ πολιτεία καὶ τὸ ἔργον καὶ τὸ καθῆκον τοῦ χριστιανοῦ, τοῦ προσδοκῶντος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, περιορίζεται εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Δεκαλόγου. Ὁ Νόμος συνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος κατέστησε « καινὰ τὰ πάντα» (Β' Κορ. ε', 17). Ὁ Νόμος δὲν ἐζήτη ἀρνησιν ἑαυτοῦ, δὲν ἐκήρυττε ἀγάπην πρὸς πάντας, καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, δὲν ἀπῆτει σταυρὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας. Ἡ ἐν τῷ Νόμῳ δικαιοσύνη κατηργήθη διὰ τοῦ Νόμου τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ δικαιοσύνης. Ὁ Νόμος ἀπηρῥύνητο εἰς τοὺς ἀθρώπους τοῦ

κόσμου τούτου. Οἱ χριστιανοὶ δὲν ἀνήκουν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, διὰ τὸν λόγον δὲ αὐτὸν ὀφείλουν νὰ ἀρνηθοῦν πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ νὰ μετᾶσχουν εἰς τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ. Νὰ δεχθοῦν ἀδιαμαρτυρήτως τὰς βασάνους, ἅς ὑπέστη ὁ ἀναμάρτητος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Νὰ ὑποστοῦν, ἐφ' ὅσον τοῦτο προάγει τὴν σωτηρίαν των, τοὺς ἐμπτυσμούς καὶ τὴν μαστίγωσιν· τὰς ὕβρεις καὶ τὰς λοιδαρίας. Νὰ λογισθῶσιν ὡς ἄνομοι, καίπερ ἔνομοι ἐν Χριστῷ. Νὰ πίνον μετ' αὐτοῦ τὸ πικρὸν καταπότιον τῆς χολῆς καὶ τοῦ ὄξους. Νὰ τείνουν τὴν σάρκα τὴν ζῶσαν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ μαζί μετ' Ἐκεῖνον καὶ νὰ εἴπουν μετ' αὐτοῦ ἀνεξικακίαν· «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι» (Λουκ. κγ', 34). Καὶ μαζί μετ' Ἐκεῖνον νὰ ἀναφωνήσωσι, τερματίζοντες τὴν ἐπίγειον παροδικὴν ζωὴν των· «Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμα μου» (Λουκ. κγ', 46). Τότε τὸ πνεῦμα καθαρὸν καὶ ἀγνόν, θὰ ὑψωθῆ ἕως οὐρανοῦ καὶ θὰ ἐνωθῆ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς.

2. Ἡ χριστιανικὴ τελειότης ἐγκείται εἰς τὴν μίμησιν τῆς θείας Φύσεως.

Ἡ χριστιανικὴ τελειότης ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως ἐκ τῆς κακίας καὶ διὰ τῆς πραότητος, τῆς εἰρήνης, τῆς μακροθυμίας καὶ ἐξαιρέτως τῆς ἀγάπης, ἥτις κατὰ τὸν Ἀπόστολον «ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος» (Κολοσ. γ', 14), μᾶς ἀναδεικνύει εἰς σκευὴ τιμῆς καὶ μᾶς παρέχει τὰ ἐφόδια νὰ συμβασιλεύσωμεν μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τοῦτο ἄλλωστε καὶ ἐκλήθημεν. Ἡ πρὸς τὸ κρεῖττον δὲ ἀλλοίωσις τοῦ χριστιανοῦ καὶ ἡ ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς αὐξήσις αὐτοῦ δὲν γνωρίζει οὔτε στάδια προκαθορισμένα, οὔτε περιορισμούς· «Αὐτίκα γὰρ ἐστὶν ὡς ἀληθῶς τελειότης τὸ μηδέποτε στήναι πρὸς τὸ κρεῖττον αὐξανόμενον, μηδέ τι πέρατι περιορίσαι τὴν τελειότητα» (Γρηγ. Νύσσης, «περὶ τελείου χριστιανικοῦ βίου». Migne 46, 285 A).

Ἡ ἐνάσκησις τοῦ ἐναρέτου βίου πρέπει νὰ ἔχη ὡς τελικὸν σκοπὸν τὴν κατὰ Θεὸν ὁμοίωσιν. Διάνοια, λόγος καὶ πρᾶξις πρέπει νὰ εὐρίσκωνται ἐν ἀπολύτῳ ἁρμονίᾳ πρὸς τὸ θεῖον θέλημα. Ὁ Γρηγόριος Νύσσης εἰς τὸν ἀνωτέρω μνημονεύομενον λόγον του, λέγει χαρακτηριστικῶς· «Τρία τὰ χαρακτηρισζόμενα τοῦ χριστιανοῦ τὸν βίον ἐστί· πρᾶξις, λόγος, ἐνθύμιον. Ἀρχὴ γὰρ γίνεται λόγου παντὸς ἡ διάνοια· δεῦτερον δὲ μετὰ τὴν ἐνθύμησιν ὁ λόγος ἐστὶ, τὴν ἐντυπωθεῖσαν τῇ ψυχῇ διάνοιαν διὰ τῆς φωνῆς ἐκκαλύπτων· τρίτην δὲ τάξιν ἐπέχει μετὰ τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον ἡ πρᾶξις, τὸ

νοηθὲν εἰς ἐνάργειαν ἤχουσα. Οὐκοῦν ὅταν εἰς τι τούτων ἡμᾶς ἀκολουθῶς τῷ βίῳ προσαγάγηται, καλῶς ἔχει παντὸς καὶ λόγου καὶ ἔργου καὶ ἐνθυμήματος τὰ θεῖα ταῦτα νοήματα, δι' ὧν ὁ Κύριος νοεῖται καὶ ὀνομάζεται, δι' ἀκριβείας ἐπισκοπεῖσθαι, μὴ ἔξω τῆς δυνάμεως τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων ὀνομάτων φέρεται ἡμῶν ἢ τὸ ἔργον, ἢ ὁ λόγος, ἢ τὸ ἐνθύμιον» (Migne 46, 284 A).

Πολλοὶ χριστιανοὶ δυστυχῶς προσπαθοῦν νὰ συμβιβάσουν τὰ ἐγκόσμια μὲ τὰ ὑπερκόσμια, παρασυρθέντες, προφανῶς, ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς μας. Λησμονοῦν ἀσφαλῶς ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας κατεδικάσθη καὶ ἀπεκηρύχθη καὶ ἐκαυτηριάσθη ὑπὸ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, διότι ὑπηρετεῖ τὴν σάρκα καὶ τὸ φαινόμενον, ἐνῶ διαφθείρει τὸν ἔσω ἄνθρωπον. Ὁμοιάζουν, κατὰ τὴν ἐπιτυχηῆ παρομοίωσιν Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, μὲ πιθήκους, οἱ ὁποῖοι ἐνῶ εὐρύθμως πρὸς τοὺς ἤχους καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ὀρχήστρας κινοῦνται, ὅταν ριψώμεν πρὸ αὐτῶν ἀμύγδαλα ἢ ὀτιδήποτε ἄλλο ἐξ ὧν ὀρέγονται, ἀμέσως λησμονοῦν τὸν χορὸν καὶ τὴν ὀρχήστραν ἐγκαταλείπουν διὰ νὰ ριφθοῦν μετὰ σπουδῆς εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ριφθέντων ἐδεσμάτων. Οὕτω, λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος: «οἱ μὴ ἀληθῶς αὐτὴν τὴν φύσιν ἑαυτῶν τῇ πίστει μορφώσαντες, ραδίως ἐν ταῖς τοῦ διαβόλου λιγνεῖαις ἀπελεγχθήσονται ἄλλο τι ὄντες παρ' ὃ ἐπαγγέλλονται...» (Περὶ τελειότητος καὶ ὁποῖον χρῆ εἶναι τὸν χριστιανόν. Migne 46, 240 G). Ἄλλ' ὁ χριστιανισμὸς θὰ ἦτο ἢ πλέον κατὰπτυστος θρησκεία, ἐὰν ἐκαπλήρευε τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν τελειώσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μὲ τὸ προσωπεῖον τῆς ὑποκρίσεως. Κατὰ τι θὰ διέφερε τότε ἀπὸ τόσα ἄλλα συστήματα, τὰ ὁποῖα κατὰ καιροὺς ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ προσκήνιον τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ τὰ ὁποῖα ἐπηγγέλθησαν τὴν ἀναμόρφωσιν ἢ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου; Ἄλλ' ἐκεῖνα δὲν ἐπέζησαν, διότι ἐστεροῦντο βάθους καὶ ἀληθείας. Καὶ πρὸ παντὸς δὲν προσέφερον εἰς τὸν ἄνθρωπον τίποτε τὸ νέον, τὸ ὁποῖον νὰ συναρπάξῃ καὶ ἐξυψώσῃ μέχρι οὐρανοῦ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, ὡς συνέβη μὲ τὸν χριστιανισμόν, ὅστις ἀπεκάλυψε θείας ἀληθείας ἐπισφραγισθείσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Θεοανθρώπου καὶ τῶν μυριάδων ἀθλητῶν τῆς πίστεως. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι δύναμις ἀναμορφούσα τελείως τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς πίστεως καὶ κινούσα αὐτὸν εἰς μίμησιν τῆς θείας φύσεως.

Οἱ φοροῦντες τὸ προσωπεῖον τοῦ χριστιανοῦ δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦν μὲ πόσῃν δριμύτητά ὁ Κύριος κατεφέρθη κατὰ τῆς ὑποκριτικῆς συμπεριφορᾶς τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων τοὺς ὁποῖους πλειστάκις ἐταλάνισε καὶ τὴν πονηρὰν διάθεσιν δημοσίᾳ ἀπεκάλυψε καὶ ἤλεγξε τούτους αἰὼς διωλίζοντας τὸν κόσμον καὶ

καταπίνοντας τὴν κάμηλον» (πρβλ. Ματθ. κγ', 24). Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ διαφεύγη ἀπὸ τὴν μνήμην τῶν χριστιανῶν ὁ παρὰ τοῦ Κυρίου χαρακτηρισμὸς τῶν ἡγετῶν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ ὡς ἀνθρώπων, οἵτινες κατέβαλλον ἰδιαιτέρας προσπαθείας, εἰς τὸ νὰ φαίνωνται σκυθρωποὶ καὶ περίλυποι κατὰ τὰς προσευχὰς των, ἰστάμενοι εἰς τὸ μέσον τῶν κεντρικωτέρων σημείων τῆς πόλεως. Τὴν ὑποκριτικὴν ταύτην συμπεριφορὰν τῶν Νομοδιδασκάλων τοῦ Ἰσραὴλ ἐστιγματίσεν ὁ θεὸς Διδάσκαλος, ἀποκαλύψας εἰς τὸν κόσμον ὅτι οὗτοι ἐφρόντιζον μόνον διὰ νὰ καθαρίζουν τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ποτηρίου ἐκ τοῦ ὁποίου ἔπινον, ἐνῶ τὸ περιεχόμενον ἦτο πλήρες ἀκαθαρσίας καὶ πάσης κακίας καὶ πλεονεξίας.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Διδάσκαλος μας. Ὑπῆρξε φῶς τῶν ἐν σκότει, ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀλήθεια. Τοιούτους ζητεῖ καὶ τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας. Μᾶς θέλει τελείους, τέκνα φωτός, περιπατοῦντας «ὡς ἐν ἡμέρᾳ» διότι, ἀφ' ὅτου Ἐκεῖνος ἐκήρυξε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, «ἡ νύξ προέκοψεν», ἡ ὑποκρισία καὶ τὸ ψεῦδος ἐχάθησαν εἰς τὸ σκότος καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐγνώρισαν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, διὰ τοῦ Εὐαγγελίου. «Οὐκοῦν, λέγει ὁ Γρηγόριος Νύσσης, ὡς ἂν τις ὄρω τοῦ χριστιανισμοῦ τὴν διάνοιαν ἐρμηνεύσειεν, οὕτως ἐροῦμεν, ὅτι χριστιανισμὸς ἐστὶ τῆς θείας φύσεως μίμησις» (Migne 46, 244 B).

3. Καθ' ἡκοντα τῶν χριστιανῶν, ὡς τέκνων φωτός.

Οὐδεὶς πειρασμὸς, οὐδεμία θλιψίς, οὐδεὶς διωγμὸς δύναται νὰ ἐκτρέψῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ ἐκ τῆς ὀλοκληρωτικῆς προσηλώσεώς του εἰς Ἐκεῖνον, ὅστις ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἀπέθανε. Οὔτε τὰ σαρκικὰ ὀρέγεται, οὔτε τὰ τοῦ κόσμου ἐπιποθεῖ, ἀλλ' ὡς ὁ Δαβὶδ αἰσθάνεται ἀγαλλίασιν νὰ παραμένῃ μονίμως εἰς τὰ σκηνώματα τοῦ Κυρίου. Εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου αὐλίζεται ἡ ψυχὴ του καὶ ἐκεῖ ἡ σὰρξ του εὕρισκει ἀνάπαυσιν. Καὶ ὡς ἡ ἔλαφος ἐπιποθεῖ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτω καὶ ἡ φιλόθεος ψυχὴ ἐπιποθεῖ «ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφρημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος» (Φιλιπ. δ', 8). Τὰ ἄνω ζητεῖ. Τὰ ἄνω φρονεῖ καὶ ὄχι τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Διότι ἔχει νεκρώσει τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. "Ἐχει ἀποθέσει πᾶν ὅ,τι διέκρινε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον (ἀοργίαν, θυμὸν, κακίαν, βλαφημίαν, αἰσχρολογία, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν καὶ πλεονεξίαν» (Κολ. γ', 5-8). "Ἐχει ἐνδυσθῆ τὸν νέον ἄνθρωπον, τὸν ἀνακαινισθέντα διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως «εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν» (Κολασ. γ', 10).

Εἶναι πλέον κατὰ πάντα, λόγῳ, ἔργῳ καὶ διανοίᾳ ὁ «ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ, ἄγιος, ἡγαπημένος» (πρβλ. Κολασ. γ', 12). Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικεῖ ἐν αὐτῷ πλουσίως· διδάσκει καὶ νουθετεῖ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ «ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς» (Κολ. γ', 16) καὶ πᾶν ὅ,τι ποιεῖ τὸ πράττει ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αἰσθάνεται τὴν καρδίαν του πλημμυρισμένην ἀπὸ τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπην, ἣτις «πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει, οὐδέποτε ἐκπίπτει» (Α' Κορ. ιγ', 7-8). Ἐκ τῆς ἀγάπης αὐτῆς οὐδεμία δύναμις δύναται νὰ τὸν χωρίσῃ. Γίνεται «Φῶς» καὶ «κυὸς ἡμέρας». Γίνεται «τέκνον ὑπακοῆς» ἀναγεννηθεὶς «οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς, ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα» (Α' Πέτρ. α', 23). Καὶ ὡς ἀρτιγέννητον βρέφος «τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθεῖ, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῇ εἰς σωτηρίαν» (πρβλ. αὐτ. β', 2).

Οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες καὶ διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας, τοῦ τιμίου αἵματος καὶ σώματος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ γευσάμενοι, καθηγιασθησαν, ἐγένοντο κατοικητήρια καὶ θρόνος τοῦ Θεοῦ. Ὅπου δὲ ὁ Θεὸς ἐκεῖ καὶ δύναμις ἀκαταμάχητος, ἐκεῖ φῶς ὑπέρλαμπρον διαλύον τὰ σκότη τῆς ἀμαρτίας. Μὲ τὴν δύναμιν αὐτὴν εἶναι εἰς θέσιν νὰ κάμῃ θαύματα. Μὲ τὴν δύναμιν αὐτὴν ὁ Δανιὴλ ἔφραξε στόματα λεόντων. Ὁ Ἥλιος ἔκλεισε καὶ ἤνοιξε πάλιν τὸν οὐρανόν. Ὁ Μωσῆς μετέβαλε τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἀνέστησε τὴν Ταβιθά. Ὁ θεὸς Παῦλος ἀπέφυγε τὰ δῆγματα τῆς ἐχίδνης.

Ὅσοι χριστιανοὶ — καὶ εἶναι τόσον πολλοὶ δυστυχῶς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας — δὲν αἰσθάνονται νὰ δονῆται ἡ καρδία των ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ καὶ δὲν εἶναι πρόθυμοι νὰ ἄρουν τὸν ζυγὸν αὐτοῦ, ἐφαρμόζοντες τὰς ἐντολάς του ἐν τῇ ζωῇ των, σημαίνει ὅτι δὲν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ χριστιανοί. Διότι «ὁ λέγων, ἔγνωκα αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστίν, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἐστίν, ὅς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τετελείωται. Ἐν τούτῳ γινώσκωμεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμεν. Ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει, καθὼς ἐκεῖνος περιπάτησε, καὶ αὐτὸς οὕτω περιπατεῖν» (Α' Ἰωάν. β', 4-8). Ἡ καινὴ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης εἶναι τὸ ἀληθὲς καὶ βασικὸν γνώρισμα παντὸς χριστιανοῦ. Ἄλλ' ἡ ἀγάπη αὕτη ἐψύγη εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν. Ἐψύγη εἰς βαθμὸν προκαλοῦντα τὰς ἀνησυχίας ὅλου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Τὸ πνεῦμα Χριστοῦ ἐσβέσθη ἐν ἡμῖν διότι δὲν ἐμεμνήσαμεν διὰ νὰ προμηθευθῶμεν ἐγκαίρως τὸ ἀναγκαῖον ἔλαιον ἵνα τηρήσωμεν ἄσβεστον τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ. Κατελήφθημεν ὑπὸ τοῦ ὕπνου. Καὶ τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ὀδυνηρὰ καὶ θά εἶναι

Ο ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΛΛΑΔΑ *

Πολλά σημερινὰ μοναστήρια χωλαίνουν καὶ ἀπὸ πλευρᾶς καθόλου καθαρῶς κτιριακῆς. Τὰ ἔρημα δωμάτια κινδυνεύουν νὰ κρημνισθοῦν, καθὼς μένουν κλεισμένα καὶ ἀπεριποίητα. Μερικὲς φορὲς αὐτὸ ὀφείλεται σὲ ἀντικειμενικὲς ἀδυναμίεις, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ ἔλλειψι ἐργατικῶν χειρῶν ἢ ἡ ἔλλειψι οἰκονομικῶν μέσων γιὰ τὴν ἀνάληψι τῶν σχετικῶν μὲ τὴν συντήρησι δαπανῶν. Ἄλλοτε ὅμως ὀφείλεται σὲ ἀδιαφορία τῶν ὑπευθύνων, ποῦ δὲν νοιάζονται γιὰ τὴν κτιριακὴ κατάστασι τῶν μοναστηριῶν. Κι' ὅμως εἶναι παρατηρημένο πῶς ὁ λαὸς μας, ποῦ θρησκεύει βαθιά, εἶναι πάντοτε διατεθειμένος νὰ ἀναλάβῃ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τίς δαπάνεις, εἴτε γιὰ νὰ συντηρήσῃ, εἴτε γιὰ νὰ ἀνοικοδομήσῃ τίς Μονές, γιὰτὶ αὐτὸ τὸ θεωρεῖ σὰν μιὰ πνευματικὴ διακονία καὶ μιὰ προσφορὰ γιὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς του. Δὲν εἶναι διόλου εὐχάριστο τὸ φαινόμενο νὰ μένουν ἀδρανεῖς λαυθάνουσες δυνάμεις ἐξ αἰτίας τῆς δικῆς μας ἀδιαφορίας. Ἡ εὐθύνη μας εἶναι μεγάλη καὶ ἀπέναντι στοῦ Θεοῦ καὶ ἀπέναντι στοὺς ἀνθρώπους.

Ἐθίξαμε παραπάνω τὸ θέμα τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τῶν Μονῶν μας. Τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι σοβαρὸ καὶ ἔχει τίς ἐπιπτώσεις του στὴ σημερινὴ κατάστασι τῶν μοναστηριῶν μας. Ὑπάρχουν σήμερα μονές, ποῦ ἔχουν μεγάλη περιουσία καὶ ἄλλες ποῦ ἔχουν μικρὴ. Ὑπάρχουν καὶ μερικὲς, ποῦ δὲν ἔχουν καμμιά περι-

---

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 317 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.

ὀδυνηρότερα καὶ δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὸν κόσμον ὀλόκληρον. Διότι ἡ ἡγεσία τοῦ κόσμου, ἡ πνευματικὴ καθοδήγησις τῆς, ἡ ἠθικὴ ἀναμόρφωσις τῆς ἔδει νὰ εὐρίσκηται εἰς χεῖρας ἀξίων χριστιανῶν. Ἀλλὰ μᾶς λείπει ἡ πνοή. Μᾶς λείπει ἡ πίστις. Δὲν ἐξεπληρώσαμε τὸ καθῆκόν μας καί, ἂν ἔχωμεν συνείδησιν, πρέπει νὰ τὴν αἰσθανώμεθα βεβαρημένην, διότι ἐπροδώσαμεν τὴν ἀποστολὴν μας. Ἐπροδώσαμεν τὸν Χριστόν.

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ουσία. Αὐτὲς ποὺ ἔχουν μεγάλη περιουσία, κι' αὐτὲς δὲν εἶναι οἱ περισσότερες, εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων ἀναγκασμένες νὰ μάχωνται γιὰ τὴν περιφρούρησι αὐτῆς τῆς περιουσίας, ποὺ, ἐνῶ εὐσεβεῖς ἄνθρωποι στὰ παλιὰ χρόνια ἐδώρησαν, οἱ νεοέλληνες παραδοκοῦν νὰ τὴν καταπατήσουν, πολλὰ δὲ φορὲς καὶ αὐτὸ τὸ Κράτος τὴν ἐπιβουλεύεται. Αὐτὸ ἔχει σὰν συνέπεια πὼς οἱ λιγοστοὶ μοναχοὶ ποὺ συνήθως ὑπάρχουν, ἰδιαίτερα μάλιστα ὁ Ἡγούμενος, πρέπει νὰ ἀσχολῆται μὲ τὰ περιουσιακὰ θέματα, πρᾶγμα ποὺ τοῦ ἀφαιρεῖ καὶ χρόνο καὶ διάθεσι γιὰ μιὰ πνευματικὴ καλλιέργεια τῆς Ἀδελφότητος. Κατήντησαν πολλοὶ Ἡγούμενοι νὰ εἶναι περισσότερο ἐπιχειρηματίες καὶ ὀλιγότερο πατέρες τῆς Ἀδελφότητος. Καταπιάνονται μὲ θέματα ὑλικά, καὶ παραμελοῦν τὴν κυρία ἀποστολὴ τους. Οἱ μονῆς ἐξ ἄλλου, ποὺ ἔχουν μικρὴ περιουσία, συνήθως στεροῦνται τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ἐπιβίωσίν τους. Αὐτὸ συμβαίνει, ὅπως εἶναι φυσικὸ, πιδὸ πολλὸ στίς μονῆς ποὺ δὲν ἔχουν καμμιά περιουσία. Οἱ μονῆς αὐτὲς δὲν μποροῦν νὰ δημιουργήσουν μιὰ βιώσιμη Ἀδελφότητα καὶ ἔτσι ἀναγκαστικὰ παραμένουν μὲ δυὸ ἢ τρεῖς μοναχοὺς, ἴσα-ἴσα γιὰ νὰ διατηροῦνται ἀνοικτές. Στὰ γυναικεῖα μοναστήρια τὸ πρόβλημα τοῦτο μετριάζεται μὲ τὶς προσόδους ποὺ ἔχουν οἱ μοναχῆς εἴτε ἀπὸ τὰ ἐργόχειρά τους, εἴτε ἀπὸ συντάξεις τους κλπ. Μὲ τὰ χρήματα αὐτὰ καλύπτουν τὶς ἀνάγκες τους καὶ πορεύονται τὸν δρόμο τους. Γι' αὐτὸ θὰ πρέπει, ἀπ' αὐτὲς τοῦλάχιστον τὶς Ἀδελφότητες, νὰ μὴ ἀφαιρῆται κανένα ποσὸν ὡς ἐκκλησιαστικὴ φορολογία γιὰ τὴν κάλυψι ἄλλων ἀναγκῶν τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Ἄλλ' ἐὰν γιὰ τὶς γυναικεῖες Ἀδελφότητες τὸ πρᾶγμα ἐμφανίζῃ κάποια σχετικὴ ἐλαστικότητα, τὸ πρόβλημα παραμένει γιὰ τὶς ἀνδρικές, ποὺ χωρὶς οἰκονομικὸ ὑπόβαθρο παρουσιάζουν τὴν εἰκόνα πτωχεύσαντος ἐμπόρου, ποὺ τώρα πιά δὲν ἔχει τὴν δύναμι οὔτε τὸν ἑαυτὸ του νὰ συντηρήσῃ.

Τὴν ὅλη κατάστασι τῶν μονῶν μας ἐπιτείνει, ὅπως εἶναι φυσικὸ, ἡ ἔλλειψι μιᾶς σαφοῦς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς πάνω στὰ θέματα τοῦ Μοναχισμοῦ. Βέβαια δὲν εἶναι εὐκόλο πρᾶγμα ἡ χάραξι ὀρισμένων κατευθύνσεων πάνω στὸ ζήτημα αὐτό. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ ὁ Μοναχισμὸς εἶναι βίος ἰδιότυπος καὶ ἡ Ἐκκλησία

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΑΓΩΝΙΑ

Ὁ ἐκκλησιαστικὸς ποιμὴν, ὡς ἐργάτης ἐνὸς ἔργου, εὐρίσκει-
ται ἀσφαλῶς εἰς μοναδικήν εὐνοϊκὴν θέσιν ἔναντι παντὸς ἄλλου
ἐργάτου οἰουδήποτε «καλοῦ» ἔργου! Ὁ ποιμὴν εἶναι «συνεργὸς
Θεοῦ»! Ἐπομένως τὸ ὅλον ἔργον του πραγματοποιεῖται πάντοτε
ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς αἰσιοδοξίας! Ὁ Παράκλητος, δι' οὗ τελειοῦται
πᾶν ἀγαθὸν ἔργον ἐντὸς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖ πάν-
τοτε τὴν ἀκλόνητον βᾶσιν τῆς αἰσιοδοξίας τοῦ ποιμένου.

Ἄλλὰ ἡ ἀναμφισβήτητος αὐτῆ πραγματικότης δὲν εἶναι δυ-
νατὸν νὰ ἀναιρῇ τὴν ἄλλην πραγματικότητα, τὴν κρίσιν τοῦ κό-
σμου τούτου! Ἡ αἰσιοδοξία τοῦ ποιμένου, ἡ τροφοδοτουμένη ὑπὸ
τῶν ἐνεργῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἶναι πάντοτε ὁ
ἓνας βασικὸς ὄρος τῆς «κινήσεως» τοῦ ποιμένου πρὸς τὸν ποιμαι-
νόμενον. Ὁ ἕτερος ὄρος εἶναι ἡ ἀγωνία, τὴν ὁποίαν, ἐντὸς ἀνθρω-
πίνων πάντοτε πλαισιῶν, γεννᾷ ἡ κρίσις τοῦ κόσμου τούτου. Ἡ

δὲν θέλησε μέχρι τώρα νὰ ἀξιοποιήσῃ τὴν πείρα αὐτοῦ τοῦ
βίου καὶ τὰ διδάγματα τῶν πατέρων γιὰ τὴν θεολογικὴν θεμε-
λίωσιν καὶ τὴν πρακτικὴν διοργάνωσιν τοῦ μοναχικοῦ μας βίου.
Μέχρι τώρα στὸ θέμα αὐτὸ ἐπεκράτησε ἓνας «ἐρασιτεχνισμός»,
ποὺ ἄφησε τὸ πεδίου ἐλεύθερο γιὰ τὴν δημιουργία καταστάσεων
κάθε ἄλλο παρὰ εὐχαρίστων. Ἀναφέρομε σὰν παράδειγμα τὴν
πληθώρα τῶν παλαιοημερολογικῶν μοναστηρίων, ποὺ ἔχουν
κατακλύσει τὶς περιοχὰς τῆς πατρίδος μας καὶ ποὺ ζοῦν καὶ
ἀναπτύσσουν τὶς δραστηριότητές τους μακριὰ ἀπὸ τὴν ὑπεύ-
θυνα εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας, σὲ ἓνα κλίμα ἀμοιβαίας δυσπι-
στίας, ποὺ μόνο κακὰ ἀπεργάζεται γιὰ τὶς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ αὐτὲς μὲν εἶναι οἱ διαπιστώσεις μας ἐπάνω στὸν ἀσθε-
νῆ μας, ποὺ λέγεται Μοναχισμός. Ἡ θεραπεία τῶν κακῶς ἐ-
χόντων ὅμως δὲν εἶναι ποτὲ δυνατὴ, ἐὰν δὲν ἐπισημανθοῦν τὰ
αἷτια τῆς κρίσεως. Καὶ μὲ αὐτὰ θὰ ἀσχοληθοῦμε στὸ ἐπόμενο
κεφάλαιο.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

ἐσχάτη προοπτική τῆς πορείας τῆς κρίσεως αὐτῆς εἶναι βεβαίως πάντοτε αἰσιόδοξος. Τὸ ἐσφαγμένον ἀρνίον θὰ νικήσῃ τὰς σκοτεινὰς δυνάμεις τοῦ κόσμου τούτου καὶ θὰ σώσῃ τοὺς πιστευόντας εἰς τὸ λυτρωτικὸν ἔργον Αὐτοῦ καὶ ἀκολουθοῦντας τὰ αἱματωμένα ἔχνη Αὐτοῦ! Ἄλλὰ ἡ κρίσις τοῦ κόσμου, ὡς βιούμενον ὑπὸ τοῦ ποιμένους γεγονός, πρέπει νὰ γεννᾷ εἰς τὴν καρδίαν του τὴν Παύλειον ἀγωνίαν· «τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ»! Ἡ ἀγωνία αὕτη εἶναι ἐπίσης κινήτριος δύναμις, ὠθοῦσα τὸν ποιμένα θεοφιλῶς πρὸς τὸν ποιμαινόμενον. Ὁ ἐπιτυχὴς συνδυασμὸς αἰσιοδοξίας καὶ ἀγωνίας ἀποτελεῖ πάντοτε τὴν «δυναμικὴν» προϋπόθεσιν τῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητος. Μόνη ἡ αἰσιοδοξία, χωρὶς ἀναφορὰ εἰς τὸ μέγεθος τῆς κρίσεως τοῦ κόσμου τούτου, ὀδηγεῖ πάντοτε εἰς ἓνα παραλυτικὸν ποιμαντικὸν μονοφυσισισμόν.

Ἔντως! Εἶναι γεγονός ὅτι εἰς τὸ πνεῦμα ὠρισμένων ποιμένων ἐμφωλεύει ἐνίοτε μία ποιμαντικὴ μακαριότης! Μία βεβαιότης ὅτι «ὅλα ἔχουν καλῶς». Μία πεποίθησις περὶ τοῦ ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὐριοδορομεῖ! Τὸ ἀγωνιῶδες ἐνδιαφέρον διὰ τὴν πορείαν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου θεωρεῖται παρεκτροπὴ καὶ ἁμαρτία! Ἄλλ' ἐν τούτοις εἶναι ἐπίσης γεγονός ὅτι εἰς τὰς σελίδας τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἐντόνως καταγεγραμμένη ἡ προτροπὴ πρὸς μίαν ἐποικοδομητικῶς ἐναγωνίον θεώρησιν τῆς κρίσεως τοῦ κόσμου. Ἡ δυναμικὴ ἀλλὰ καὶ νηπτικὴ προτροπὴ τοῦ Κυρίου· «Γρηγορεῖτε...»! δεικνύει σαφῶς ὅτι, χωρὶς ποιμαντικὴν ἀγωνίαν, τὸ ἔργον Του μεταβάλλεται ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς μίαν μακαριότητα παραλυτικῶν καὶ ξένων πρὸς τὸν λυτρωτικὸν δυναμισμόν τῆς σωτηρίας!

Ἡ ποιμαντικὴ ἀγωνία, προερχομένη ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ νηπτικοῦ πνεύματος τοῦ ποιμένου, δραστηριοποιεῖ τὸ πνεῦμα ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὰς λοιπὰς δυνάμεις τῆς προσωπικότητός του καὶ καθιστᾷ αὐτὸν «ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον» καὶ «φῶς» τοῦ κόσμου καὶ «ἄλας» τῆς γῆς! Ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὴν ἐποχὴν μας φαίνεται ὅτι ὁ διάλογος τῆς ἀγωνίας μὲ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον εἶναι εἶδος ποιμαντικῆς λυτρωτικῆς διακονίας. Μᾶλλον βασικὸς τρόπος προσεγγίσεως τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου!

Ἄς μὴ ἀμβλυπωῶμεν, λοιπόν, ἐνώπιον τῆς πραγματικότητος καὶ ἄς μὴ φρονῶμεν, ὅτι ἡ μακαριότης καὶ ἡ αἰσιοδοξία εἶναι ἡ μόνη ἔκφρασις τῆς ποιμαντικῆς διακονίας. Ἔστω καὶ ἂν προηγήθῃ ἡ Γεθσημανὴ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, αὕτη εἶναι πάντοτε ὁ χῶρος τῆς χριστιανικῆς ἀγωνίας. Δηλ. τῆς ποιμαντικῆς ἀγωνίας!

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ*

Ἦτο ἡ πρόθεσις τοῦ Θεοῦ - Πατρός, ἵνα διὰ τοῦ Χριστοῦ «ἀποκαταλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ εἶτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἶτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Κολ. 1, 20).

Τοῦτο συνετελέσθη οὐκ ἰμόνον διὰ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς Ἀναστάσεως αὐτοῦ, διότι «εἰ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν. Εὐρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἤγειρε τὸν Χριστὸν» κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον (Α' Κορ. 15, 12).

Δὲν σωζόμεθα ὅμως ὡς κεχωρισμένοι ὑπάρξεις, εἴμεθα ἐν σῶμα τοῦ ὁποίου ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ Κεφαλή, σωζόμεθα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἔκτος αὐτῆς.

Ἄλλὰ ἡ διὰ τοῦ Κυρίου ἐπιτευχθεῖσα ἀπολύτρωσις τοῦ ἀνθρώπου δὲν σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος θὰ πρέπει νὰ ἀδρανῆ.

Ἄνευ, βεβαίως, τοῦ προαναφερθέντος ἔργου τοῦ Χριστοῦ δὲν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ προσφέρωμεν τίποτε διὰ τὴν συμφιλίωσίν μας μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία εἰς ἐκάστην ἐκδήλωσιν δι' ἐπιτέλεσιν τοῦ ἀγαθοῦ ἐν τῇ ζωῇ ἡμῶν.

Ἄλλὰ οὖν τῇ βοηθείᾳ τῆς Χάριτος ταύτης δέον, ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐργαζώμεθα διὰ τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας ἡμῶν.

Ἡ φωνὴ τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν ἀπευθύνεται καὶ εἰς ἡμᾶς σήμερον: «Ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ νῦν πολλῶ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε» (Φιλιπ. Β' 12-13).

---

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 321 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.

Ἐν τούτοις, παρὰ πάντα ταῦτα, τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι ἔργον ἀπολυτρώσεως, παραμένει ἔν μυστήριον, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε πλήρως θὰ κατανοήσῃ ὁ ἄνθρωπος.

Ἄφ' ἑτέρου, τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Χριστοῦ, κατὰ παρόμοιον πρὸς τὴν Ἀγ. Γραφὴν τρόπον, ἐκφράζεται καὶ ὑπερτονίζεται ἐν τῇ πατερικῇ θεολογίᾳ.

Ὁ Χριστὸς σώζει τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος, ἄνθρωπος, διὰ τοῦ ἰδίου παραπτώματος περιῆλθεν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Διαβόλου, συντριβὼν τὴν ἐξουσίαν ταύτην.

Ἐγένετο ἄνθρωπος διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἐζήσθη, ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, ἵνα διασπάσῃ τὰ δεσμά, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος ἐκρατεῖτο δεσμώτης.

Δὲν ἦτο μόνον τὸ γεγονὸς τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως, ἀλλ' ἡ πλήρης ἐνοάρκωσις, τῆς ὁποίας ὁ θάνατος καὶ ἡ Ἀνάστασις, ἦτο ἐν ἀναγκαῖον μέρος, ἥτις ἠλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς κυριαρχίας τοῦ Διαβόλου.

Γενόμενος ὁ Κύριος Ἄνθρωπος, ζῶν μίαν ἀναμάρτητον ζωὴν καὶ ἀνιστάμενος ἐκ τῶν νεκρῶν (καὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ εἶχεν ἀναστηθῆ, ἐὰν πρῶτον δὲν εἶχεν ἀποθάνει) εἰσήγαγε μίαν νέαν δύναμιν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἡ δύναμις αὕτη γίνεται, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κτῆμα ἐκάστου ἀνθρώπου, ὅστις ζητῇ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ διαστραφεῖσα ἀνθρωπίνη φύσις ὀδηγεῖται βαθμιαίως, ἕως οὗ τὸ ἀπολελυτρωμένον πρόσωπον γίνῃ πλήρως ὑπῆκοον εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ ὡς καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τῆς γῆς ὑπήκουεν εἰς τὸν Πατέρα του.

Ὁ δεσμώτης ἄνθρωπος ἐκ τῶν ἔσω ἀρχίζει νὰ ἐλευθεροῦται, ὁ νοῦς καὶ τὸ σῶμά του ἀμφότερα ἀλλάσσουν καὶ ἀρχίζει νὰ ἀντιλαμβάνηται τί εἶναι ἡ ἀληθῆς ἐλευθερία.

Ὁ Ἅγιος Εἰρηναῖος λίαν χαρακτηριστικῶς εἰς τὸ κατὰ Αἰρέσεων ἔργον του ὑποστηρίζει, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅτε ἐνεσαρκώθη καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀνέλαβεν ἐν ἑαυτῷ σύμ-

πάσαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ δι' ἐνὸς συντόμου ἔργου ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς τὴν σωτηρίαν.

Ὅτι ἐχάθη διὰ τοῦ πρώτου Ἀδὰμ τῆς παρακοῆς, προσεφέρθη εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τοῦ δευτέρου Ἀδὰμ τῆς ὑπακοῆς.

Οὕτω, ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον δι' ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, ὅστις εἶχε φθαρῆ διὰ τῆς παρακοῆς, νὰ γευθῆ τὰ ἀποτελέσματα μιᾶς νίκης κατὰ τοῦ σκότους, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὴν σωτηρίαν του, ὁ Υἱὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπακοῆς συνεπλήρωσε ἀμφοτέρω: Ὡν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον τῆς φθορᾶς καὶ γενόμενος σάρκα, ἐπλήρωσε τὴν οἰκονομίαν τῆς σωτηρίας ἡμῶν.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Δεύτερος Ἀδὰμ καὶ ὡς ὁ πρῶτος Ἀδὰμ ἦτο σύμπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος, οὕτω καὶ ὁ Ἰησοῦς ἔφερεν ἐν ἑαυτῷ σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐγένετο «Ἡ ἀνθρωπότης», ἵνα ἡ ἀνθρωπότης μὴ παραμείνη ἐν τῇ φθορᾷ τῆς ἁμαρτίας.

Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, ἀφ' ἑτέρου, ἡ θεωρία περὶ πληρωτέου ἀντιλύτρου εἰς τὸν Διάβολον ἐμβάλλει ἡμᾶς εἰς βαθεῖαν σκέψιν.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λ.χ. ἐν τῇ Α' πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ του (B, 5-6) ὑποστηρίζει, ὅτι «εἷς γὰρ Θεός, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δοῦς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίους».

Ἡ ἔννοια «ἀντίλυτρον» ἦτο μία συνήθης ἔννοια ἐν τῷ ἀρχαίῳ κόσμῳ .

Ἐν πρόσωπον, τὸ ὁποῖον συνελαμβάνετο ὑπὸ πειρατῶν ἢ ἐξ ἐκεῖνων οἴπινες ἠσχολοῦντο μὲ τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων, ἠδύνατο νὰ ἐλευθερωθῆ διὰ τῆς καταβολῆς χρήματος, τούτεστιν τοῦ ἀντιλύτρου.

Ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ σώσῃ τὸν λαόν του διὰ τοῦ θανάτου του.

Τὸ Αἷμα του θα ἦτο ἡ τιμή, ἡ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ δοθῆ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν τούτοις ὅμως, ἐὰν τὴν μεταφορὰν ταύτην προσπαθήσωμεν νὰ ἐρευνήσωμεν, θὰ εὕρωμεν ἑαυτοὺς προβληματιζομένους προκειμένου νὰ ὑποστηρίξωμεν εἰς ποῖον ἔπρεπε τὸ ἀντίλυτρον νὰ πληρωθῆ.

Ἡ θεωρία, ὅτι τὸ ἀντίλυτρον ἔπρεπε νὰ πληρωθῆ εἰς τὸν Διάβολον, ἂν καὶ ὑποστηρίζεται ὑπὸ τοῦ Ὁριγένους καὶ Γρηγορίου Νύσσης, φαίνεται μᾶλλον ὡς μὴ ἱκανοποιούσα ἡμᾶς, διότι κατὰ τὴν ἄποψιν τοῦ Ἀγ. Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζινοῦ καὶ τοῦ Ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ τὸ ἀντίλυτρον ἔπρεπε νὰ πληρωθῆ εἰς τὸν Θεόν.

Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον δι' ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἐπετεύχθη ἡ νίκη τοῦ Φωτὸς ἐναντίον τοῦ σκοτὸς, ἡ νίκη τῆς Ἀληθείας κατὰ τοῦ ψεύδους, ἡ νίκη τοῦ Χριστοῦ ἐναντίον τοῦ Διαβόλου.

Μετὰ ἀπὸ δύο χιλιάδες περίπου ἔτη τίθεται εἰς ἡμᾶς τὸ ἐρώτημα: Εἶναι ἀπαραίτητα τὰ ἀποτελέσματα τῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου;

Ὁμιλήσαμεν ἐν τοῖς προηγουμένοις, δι' ἓν τετελειωμένον ἔργον, τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐμφανίζεται ὡς περισσότερο ἀπὸ τέλειον καὶ τετελειωμένον, τὸ ὁποῖον ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς κατέστησεν ὡς δούλους, ἀλλὰ δούλους τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ Ὁποίῳ ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκει τὴν ἐλευθερίαν του.

Ἀνεφέρθημεν εἰς τὴν νίκην τοῦ Χριστοῦ ὡς οὔσα αὕτη, συγχρόνως, παράδειγμα καὶ θυσία.

Καὶ σήμερον, ὑπὲρ ποτε καὶ ἄλλοτε, χρειάζομεθα νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς τὸ Θεῖον Δρᾶμα, ἵνα ἀντλήσωμεν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν.

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ

ΤΟΥ ΧΙΛΙΑΣΜΟΥ*

Γ' Η ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΙΣ

Ἡ ἐπαγρύπνησις τοῦ ἡμερίου, ὅπως τὴν περιγράψαμε πρὸ μπροστά, συνδέεται στενὰ καὶ μὲ μιὰ ἄλλη φροντίδα: Τὴν παρακολούθησι τῶν Χιλιαστῶν ποὺ τυχὸν ὑπάρχουν στὴν ἐνορία. Ἡ σημασία αὐτῆς τῆς παρακολουθήσεως εἶναι μεγάλη, ὅπως θὰ δοῦμε στὴ συνέχεια καὶ δὲν πρέπει νὰ νομίσωμε ὅτι βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὶς ποιμαντικὰς μας ὑποχρεώσεις.

α) Πρῶτη δουλειά μας, μέσα στὰ πλαίσια μιᾶς τέτοιας παρακολουθήσεως, εἶναι νὰ κάμωμε μιὰ ἀπογραφὴ τῶν Μαρτύ-

---

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 324 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.

Τὸ προαναφερθὲν τοῦ Χριστοῦ ἔργον ἐμφανίζεται καὶ δι' ἡμᾶς αὐτοὺς, κατ' ἐξοχὴν ἐν τῇ συγχρόνῳ ἐποχῇ, ὡς τὸ αἰώνιον παράδειγμα ἀλλὰ καὶ προτροπὴ ὑπακοῆς εἰς τὸν αἰώνιον Πατέρα καὶ πνεύματος συγχρόνως θυσίας, εἰς ἐκδηλώσεις ἀγάπης πρὸς τὸν πάσχοντα συνάνθρωπον.

Μὲ τοιαύτας προϋποθέσεις καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἔχη τελειωθῆ.

Ἡ φωνὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θὰ ἀκούεται οὐ μόνον κατὰ τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ προσευχήν, ἀλλὰ πάντοτε «Πάτερ, ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ νῦν δόξασόν με σύ, Πάτερ παρὰ σεαυτῶ τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί». Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος προσελάθει νὰ δημιουργήσῃ προϋποθέσεις, διὰ νὰ μετᾶσῃ εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν δόξαν τοῦ Χριστοῦ.

ρων του Ἰεχωβᾶ, πὺ κατοικοῦν στὴν ἐνορία μας. Παρόμοια ἀπογραφή θὰ μπορούσαμε νὰ κάμωμε καὶ γιὰ ὅλους τοὺς ἑτεροδόξους καὶ ἑτεροθρήσκους τῆς ἐνορίας. Ἐδῶ ὁμως γίνεται λόγος εἰδικὰ γιὰ τοὺς Χιλιαστὰς. Ἡ ἀπογραφή αὐτὴ θὰ γίνῃ μὲ τὴ συμπλήρωσι εἰδικῶν δελτίων, πὺ θὰ μπορούσαν νὰ ἐκτυπωθοῦν εἴτε μὲ τὴ φροντίδα τῶν κατὰ τόπους Ἱερῶν Μητροπόλεων, ὥστε νὰ εἶναι ὁμοιόμορφα γιὰ τὶς ἐνορίες κάθε Μητροπολιτικῆς περιφερείας, εἴτε μὲ τὴ φροντίδα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὥστε νὰ εἶναι ὁμοιόμορφα γιὰ τὶς ἐνορίες ὅλων τῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἐφημέριος θὰ συμπληρώσῃ γιὰ κάθε χιλιαστὴ τῆς ἐνορίας του ἓνα τέτοιο δελτίο. Σ' αὐτὸ θὰ ἀναγράφεται τὸ ὄνοματεπώνυμο, ἡ ἡλικία, ὁ τόπος γεννήσεως, ἡ διεύθυνσις κατοικίας, οἱ γραμματικὲς γνώσεις, τὸ ἐπάγγελμα, ἡ οἰκογενειακὴ κατάστασις, καθὼς καὶ παρατηρήσεις σχετικὰ μὲ τὸ πῶς προσεχώρησε στὸ Χιλιασμό καὶ μὲ τὸ ἂν ἀναπτύσῃ ἢ ὄχι προσηλυτιστικὴ δραστηριότητα τὸ πρόσωπο στὸ ὁποῖο ἀναφέρεται τὸ δελτίο, κ.λ.π. Κάθε δελτίο θὰ συμπληρῶνεται εἰς διπλοῦν, ὥστε τὸ ἓνα νὰ μένῃ στὰ χέρια τοῦ ἐφημερίου καὶ τὸ ἄλλο νὰ ἀποστέλλεται στὸν οἰκεῖο Μητροπολίτη. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο κάθε ἐφημέριος θὰ καταρτίσῃ ἓνα ἐνοριακὸ ἀρχεῖο Χιλιαστῶν, παράλληλα δὲ θὰ καταρτισθῇ παρόμοιο ἀρχεῖο καὶ στὴ Μητρόπολι, γιὰ τοὺς Χιλιαστὰς ὅλης τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας.

Ἐποὺ καταρτίσωμε τὸ ἐνοριακὸ ἀρχεῖο Χιλιαστῶν, θὰ πρέπει συνεχῶς νὰ τὸ ἐνημερώνωμε, σημειώνοντας τὶς ἐκάστοτε ἐπερχόμενες ἀλλαγές. Κάθε ἐνημέρωσις τοῦ ἐνοριακοῦ ἀρχείου θὰ γνωστοποιηθῇ καὶ στὴ Μητρόπολι, γιὰ νὰ σημειώνεται στὸ γενικὸ ἀρχεῖο Χιλιαστῶν. Γιὰ τὸ γενικὸ τοῦτο ἀρχεῖο ὁ ἐπιχώριος Μητροπολίτης μπορεῖ νὰ ὀρίσῃ ὑπεύθυνον τὸν Ἱεροκλήρυκα ἢ κάποιον ἀπὸ τοὺς προσοντούχους ἱερεῖς τῆς Ἐπαρχίας του.

β) Μὲ τὸν καταρτισμὸ τοῦ παραπάνω ἀρχείου καὶ τὴ συνεχῆ ἐνημέρωσί του θὰ ξέρωμε ὄχι μόνον ποιοὶ εἶναι οἱ Χιλιασταὶ τῆς ἐνορίας μας, ἀλλὰ καὶ ἄλλα χρήσιμα στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴ ζωὴ τους. Ξέροντας ὅλα αὐτά, θὰ παρακολουθοῦμε τώρα στε-

νά, ἀλλά διακριτικά, τῇ δραστηριότητά τους μέσα στήν ἐνορία καί κυρίως τῇ συναναστροφή τους μέ τοὺς ἐνορίτες μας. Ἐάν διαπιστώσωμε ὅτι ἀναπτύσσουν στενότερες σχέσεις μέ κάποιον ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς μας, ὅτι ἐπισκέπτονται τακτικά μιὰ οἰκογένεια, ὅτι κάνουν συγκεντρώσεις σὲ κάποιο σπίτι, θὰ πρέπει νὰ ἐπέμβωμε ἀμέσως. Πρῶτα-πρῶτα θὰ ἐπιστήσωμε τὴν προσοχὴ ἐκείνων πού οἱ Χιλιασταὶ πλησιάζουν περισσότερο γιὰ τὸν κίνδυνον πού διατρέχουν νὰ παρασυρθοῦν στήν πλάνη. Ὑστερα θὰ πυκνώσωμε τίς δικές μας ἐπισκέψεις ἐκεῖ πού συχνάζουν οἱ Χιλιασταί. Θὰ φροντίσωμε νὰ ἐξακριβώσωμε ἂν στίς χιλιαστικὲς συγκεντρώσεις καλοῦνται πρόσωπα πού δὲν ἀνήκουν στήν ὀργάνωσί τους, ἂν τοὺς προσφέρονται χιλιαστικά βιβλία καί φυλλάδια. Κάτι τέτοιο εἶναι προσηλυτισμὸς εἰς βάρος τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας καὶ ἀπαγορεύεται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ καὶ ἂν, παρὰ τίς συστάσεις μας, οἱ Χιλιασταὶ συνεχίζουν τὴν τακτικὴ τους, μποροῦμε νὰ ζητήσωμε τὴν ἐπέμβασι τῆς ἀστυνομικῆς ἢ δικαστικῆς ἀρχῆς. Μὲ ἄλλα λόγια, στίς σχέσεις καὶ τίς συναναστροφὲς τῶν Χιλιαστῶν μέ τοὺς Χριστιανούς μας, ὅπου ἐκεῖνοι καὶ μεῖς κοντὰ τους. Ἡ δική μας παρακολούθησις, ἢ δική μας παρουσία, θὰ ἐμποδίξῃ τοὺς πράκτορες τῆς πλάνης νὰ κάνουν αὐτὸ πού θέλουν. Θὰ τοὺς παραλύῃ καὶ θὰ τοὺς ἀκινητοποιή.

γ) Μιὰ τέτοια παρακολούθησις πρέπει νὰ ὁμολογήσωμε ὅτι εἶναι δύσκολη, κυρίως ὅταν ἡ ἐνορία εἶναι ἐκτεταμένη. Γι' αὐτὸ ἔχομε ἀνάγκη ἀπὸ συνεργάτες, πού θὰ μᾶς βοηθήσουν σ' αὐτὸ τὸ ἔργο. Μποροῦμε, λοιπόν, νὰ συγκροτήσωμε μέσα στήν ἐνορία μας μιὰ Ἐπιτροπὴ ἀντιαιρετικοῦ ἀγῶνος, ὅπως ἔχομε τὴν Ἐπιτροπὴ τοῦ ἐνοριακοῦ φιλοπτώχου ταμείου. Στὴν Ἐπιτροπὴ αὐτὴ θὰ βάλωμε κατάλληλα πρόσωπα, πού θὰ φροντίσωμε προηγουμένως νὰ τὰ ἐνημερώσωμε γιὰ τὴ χιλιαστικὴ πλάνη καὶ γιὰ τὸν τρόπο πού ἐργάζονται οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά (βλ. Κεφ. 2 § δ). Τὰ πρόσωπα αὐτὰ θὰ παρακολουθοῦν ὄχι μόνο τίς συναναστροφὲς καὶ τὴ δραστηριότητα τῶν Χιλιαστῶν, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα τὴ ζωὴ τῆς ἐνορίας καὶ θὰ μᾶς ἐνημερώνουν συνε-

ΠΗΓΗ ΑΓΑΘΩΝ Η ΜΕΤΑΛΗΨΙΣ*

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην εὐρίσκομεν ἀποσπάσματα, ὁμιλοῦντα περὶ τῆς ἐξομολογήσεως· «Τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν» (Μαθ. γ', 5). Εἰς δὲ τὰς Πράξεις (16', 18) μανθάνομεν: «Πολλοὶ τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν». Θὰ ἦτο ὄντως συγκινητικὴ ἡ σκηνὴ ἐκείνη τῶν πρώτων χριστιανῶν οἱ ὅποιοι, ἁμαρτήσαντες, ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας, σύμπαντος τοῦ λαοῦ, μὲ ὄντως συντριβὴν καρδίας ἐξομολογοῦντο τὰ παραπτώματα αὐτῶν, αἰτούμενοι συγχώρησιν παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 194 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9-10 τεύχους.

χῶς, ζητώντας τὴν ἐπέμβασί μας ὅταν καὶ ὅπου χρειάζεται. Τὰ ἴδια πρόσωπα θὰ φροντίζουν νὰ συγκεντρώνουν κάθε χιλιαστικὸ ἔντυπο, πὸν τυχὸν θὰ κυκλοφορήσῃ στὴν ἐνορία, καὶ θὰ τὸ παραδίδουν στὰ χέρια μας, ὥστε ἐμεῖς μὲ τὴ σειρά μας νὰ τὸ στείλωμε στὴ Μητρόπολι, γιὰ νὰ λάβῃ γνῶσι ἢ προΐσταμένη μας Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ καὶ δι' αὐτῆς ἡ Ἱερά Σύνοδος.

Τὰ μέλη τῆς ἐνοριακῆς Ἐπιτροπῆς ἀντιαιρετικοῦ ἀγῶνος, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἐνημερωμένα ἐπάνω στὶς κακοδοξίες τῶν Χιλιαστῶν σὲ σχέσι μὲ τὴν Ὁρθόδοξο διδασκαλίαν, θὰμποροῦν νὰ μᾶς βοηθήσουν καὶ στὴν προσπάθεια γιὰ τὴ διαφώτισι τοῦ ποιμνίου μας, εἴτε μὲ τίς ἰδιωτικὰς συζητήσεις τους, εἴτε μὲ τὴν ὀργάνωσι καταλλήλων διαλέξεων, εἴτε μὲ τὴν διανομὴ ἀντιχιλιαστικῶν ἐντύπων κ.λ.π. Ἐννοεῖται ὅτι τὰ πρόσωπα πὸν θὰ γίνουν μέλη μᾶς τέτοιας Ἐπιτροπῆς πρέπει νὰ ἐπιλεγῶν μὲ μεγάλη προσοχὴ ἀπὸ τὸν ἐφημέριον. Πρέπει νὰ ἔχουν ὄχι μόνον σχετικὴ μόρφωσι, ἀλλὰ καὶ ἦθος καὶ εὐσέβεια καὶ ζῆλον νὰ ἐργασθῶν σ' ἓνα τόσο δύσκολον, ἀλλὰ καὶ τόσο ζωτικόν, τομέαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΜΠΕΖΕΝΙΤΗΣ
Γραμματεὺς τῆς Ἱεράς Συνόδου

Ἐξετάσαντες περιληπτικῶς τὸ θέμα τὸ φλέγον, τῆς θείας μεταλήψεως, πῶς ἐλαμβάνετο ἄλλοτε, καθὼς καὶ τὰς πρὸ αὐτῆς ἀπαραιτήτους προετοιμασίας, νηστείαν, ἐξομολόγησιν κλπ. συσχετίσαντες ὅσα ἀνεφέραμεν μὲ ὀλίγας περικοπὰς κειμένων τῶν Γραφῶν καὶ Ἀγίων Πατέρων, θ' ἀναπτύξωμεν τὸ θέμα, πῶς ἔχει σήμερον. Τί προηγεῖται τῆς θείας μεταλήψεως, πόσον χρόνον νηστεύομεν — ἂν νηστεύωμεν — ἢ ἐξομολόγησις γίνεται ἢ ὄχι καὶ κάθε πότε προσερχόμεθα διὰ τὴν θείαν μετάληψιν, ἀφήνοντας εἰς τὴν συνείδησιν ἐκάστου τὸ θέμα τῆς τηρήσεως τῶν ἀπαιτουμένων προϋποθέσεων διὰ νὰ προσέλθῃ καθαρὸς εἰς τὴν θείαν μετάληψιν, κατὰ τὸ «ἀξίως προσέρχεσθε».

Μέσα εἰς τὰς τόσας περικοπὰς ποὺ ἀνεφέραμεν διὰ τὴν σημασίαν τῆς θείας μεταλήψεως καὶ τὴν ἀξίαν αὐτῆς διὰ τὸν χριστιανόν, θεωροῦμεν ὅτι δὲν εἶναι ἄσκοπον νὰ παραθέσωμεν καὶ μίαν ἄλλην, πρωτότυπον, τόσον κατὰ τὸ περιεχόμενον, ὅσον καὶ διὰ τὸν τόπον ὅπου αὕτη ἀναγράφεται. Εἶναι γνωστόν, ὅτι παλαιότερον, ἀλλ' ἴσως καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μας, διάφοροι μελετηταὶ σημειώνουν εἰς τὰ λευκὰ φύλλα τῶν βιβλίων ποὺ διαβάζουν διαφόρους παρατηρήσεις τῶν ἢ περιστατικὰ ποὺ συνέβησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν. Εἰς ἓνα βιβλίον, ἀνῆκον εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Μονῆς Λειμῶνος (Μυτιλήνης) ὑπάρχει αὐτὸ τὸ σημείωμα. Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου εἶναι ὁ ἑξῆς: «Βιβλίον καλούμενον αὐλὸς ποιμενικὸς περιέχον ψυχωφελεῖς διδαχὰς ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς καὶ δεσποτικαῖς ἑορταῖς μιᾶς ἐπταμηνιαίας σειρᾶς, ἀρχομένας ἀπὸ τῆς πρώτης Κυριακῆς τοῦ Σεπτεμβρίου, ἤτοι ἀπὸ τῆς Κυριακῆς πρὸ τῆς ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, καὶ τελευτώσας μέχρι τῆς νέας Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ... παρὰ Προκοπίου Πελοποννησίου τοῦ Μεγαλοσηπταίου κλπ. κλπ. Ἐν Λειψία τῆς Σαξωνίας, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ Βρέϊτκοφ. Ἔτει 1780. Δευτέρα ἔκδοσις ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ». Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο ὑπάρχει περικοπή, ἢ ὅποια μὲ λίαν ἀπλοῦν καὶ παραστατικὸν τρόπον τονίζει τὴν ἀξίαν τῆς Θ. Μεταλήψεως διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Ζ'. Τί γίνεται σήμερον.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας δὲν ἀκολουθεῖται τὸ σύστημα τῆς συχνῆς Μεταλήψεως — ἴσως εἰς μερικὰ Μοναστήρια μόνον, ἀλλ' ὄχι εἰς τόσων ἕκτασιν — καθημερινῶς, ὅπως εἰς τοὺς «ἀρχαίους» χριστιανούς. Δυνάμεθα νὰ χωρίσωμεν τοὺς χρι-

σπιανούς τῆς ἐποχῆς μας εἰς τρεῖς κατηγορίας: α) ἐκείνους ποὺ μεταλαμβάνουν περισσότερας τῶν τριῶν φορὰς ἐτησίως, β) τοὺς μεταλαμβάνοντας μέχρι τρεῖς φορὰς ἐτησίως καὶ γ) τοὺς μίαν φορὰν κατ' ἔτος μεταλαμβάνοντας. Ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη κατηγορία χριστιανῶν οἱ ὅποιοι, δυστυχῶς, ἀπέχουν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δυνατόν νὰ εἶναι καλοὶ χριστιανοί, καλλίτεροι ἀκόμη τῶν συχνάκις μεταλαμβανόντων, οἱ ὅποιοι ὅμως, ἔνεκα κάποιας αἰτίας τὰς περισσότερας φορὰς ἀδικαιολογήτου, δὲν προσέρχονται νὰ κοινωνήσουν.

Ἐρχόμεθα τώρα, ὡς εἶναι τὸ θέμα μας, εἰς τοὺς κοινωνοῦντας χριστιανούς. Φυσικὰ προηγεῖται μία σχετικὴ προετοιμασία, ἡ νηστεία, τὴν ὁποίαν, ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς διαρκείας τῆς, ἄλλοι μὲν καθορίζουν μόνοι των, ἄλλοι δὲ συμβουλεύονται τὸν ἔξομολόγον των.

Ἄλλὰ τί εἶναι νηστεία; Ἡ ἀποκὴ ἀπὸ τὸ φαγητό. Νὰ ὑστερήσῃ κανεὶς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ τὸ φαγητό, ἀπὸ κάτι ποῦ τοῦ ἀρέσει, τὸν εὐχαριστεῖ. Νὰ δαμάσῃ τὰς ἐπιθυμίας του!

Ὅπως ὁ ναυτικὸς ἔχει τὸ πηδάλιον διὰ τὴν πλοήγησιν τοῦ πλοίου, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ χριστιανὸς πλωτῆρα τοῦ βίου ἔχει τὰς Γραφὰς καὶ τὰς Πατερικὰς Διδαχάς, ἐξ' ὧν ἀρύεται ὁδηγίας καὶ συμβουλὰς εἰς τὰς δυσκόλους τοῦ βίου περιστάσεις καὶ εἰς τὰ πολλαπλᾶ ἐρωτήματα, ἅτινα τοῦ παρουσιάζονται. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, εἰς τὴν προκειμένην περὶ τῆς νηστείας περίπτωσιν, θὰ καταφύγωμεν εἰς τοὺς βίους τῶν ἁγίων τῆς ἐκκλησίας μας, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς πίστεως, τῆς ἀρετῆς, τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης ἔτυχον τῆς θεϊκῆς σοφίας, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος, ὁ περὶ τὰ ὑλικά κατατρυφῶν, δὲν δύναται νὰ φθάσῃ καὶ νοήσῃ.

Θ' ἀντιγράψωμεν ἀπὸ τὸν Εὐεργετινὸν (σελ. 280 κ.έ.) τὰ ἐν συνεχείᾳ περὶ τοῦ βίου τοῦ ὀσίου Λογγίνου (οὔ ἢ μνήμη 17 Νοεμβρίου): «Ὅσπερ ὁ νεκρὸς οὐκ αἰσθάνεται τινος, οὐδὲ κρίνει τινα· οὕτω καὶ ὁ ταπεινόφρων οὐ δύναται κρίναι ἄνθρωπον, κὰν ἴδῃ αὐτὸν προσκυνοῦντα τοῖς εἰδώλοις». Ἐρωτήσας ὁ ὄσιος Λογγῖνος τὸν ἀββᾶν Λούκιον τί πρέπει νὰ κάμῃ διὰ νὰ νηστεύσῃ, ἔλαβε τὴν ἀκόλουθον ἀπάντησιν: «εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. Ἐὰν κάμψῃς ὡς κρίκον τὸν τράχηλόν σου, οὐδ' οὕτως κληθήσεται νηστεία δεκτὴ. Ἄλλὰ μᾶλλον κράτησον τῶν πονηρῶν λογισμῶν».

Ἄλλα καὶ ὁ σοφὸς ὄσιος Λογγίνος, ἔφησε τὸ ἀκόλουθον ἀπόφθεγμα περὶ νηστείας: «Ἡ νηστεία ταπεινοῖ τὸ σῶμα, ἡ ἀγρυπνία καθαρίζει τὸν νοῦν. Ἡ ἡσυχία φέρει τὸ πένθος. Τὸ πένθος βαπτίζει τὸν ἄνθρωπον καὶ ποιεῖ αὐτὸν ἀναμάρτητον».

Δὲν ἀρκεῖ ὅμως ἡ νηστεία, ἡ ἀποχὴ διαφόρων βρωμάτων· πρέπει ὁ ἄνθρωπος, ὁ νηστεύων καὶ ὁ μὴ νηστεύων νὰ ἔχη ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, ταπεινοφροσύνην, καλωσύνην. Νὰ εἶναι πλήρης ἀρετῶν. Καὶ μεγαλυτέρα, κατὰ τὸν ὄσιον Λογγίνον, ἀρετὴ εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη: «Καθὼς ἡ ὑπερηφανεία εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς κακίας καὶ τὰ πάθη, ὥστε ὁποῦ ἐδυνήθη νὰ ῥίψη καὶ τοὺς Ἀγγέλους ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ἔτσι ἐκ τοῦ ἐναντίου ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς ἀρετάς. Ἐπειδὴ αὐτὴ δύναται νὰ ἀναβιβάσῃ ἀπὸ τὰς ἀβύσσους τὸν ἄνθρωπον, κἂν κί' εἶναι ὡσὰν τὸν δαίμονα ἀμαρτωλός. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος προτιθέρα ἀπὸ ὅλους μακαρίζει τοὺς πτωχοὺς τῷ πνεύματι, ἦτοι τοὺς ταπεινοὺς».

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τοῖς προγενεστέροις ἀνεφέρθημεν περὶ τῆς ἀμαρτίας, ἡ ὁποία συνακολουθεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἥς ἡ συγκώρησις γίνεται διὰ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τοῦ ἐν συνεχείᾳ μυστηρίου τῆς θείας μεταλήψεως, θὰ παραθέσωμεν ἕνα ἀκόμη ἀπόσπασμα διδαχῆς τοῦ ὁσίου Λογγίνου, περὶ τῆς ἀμαρτίας. Ἠρωτήθη ὁ ὄσιος: «οὗτος ἐστὶν ὁ κανὼν ὁ πνευματικὸς τὸ νὰ κλαίῃ ὁ μοναχὸς ἐν τῇ προσευχῇ αὐτοῦ»; καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων. «Ναὶ τέκνον αὐτὸς εἶναι ὁ κανὼν, τὸν ὁποῖον ζητεῖ ὁ Θεός, διὰτὶ ὁ Θεὸς δὲν ἔκαμε τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ κλαίῃ ἀλλὰ διὰ νὰ χαίρῃ καὶ νὰ εὐφραίνεται, ἵνα δοξάζῃ αὐτὸν καθαρῶς καὶ ἀναμαρτήτως, ὡς οἱ ἄγγελοι. Ἄφ' οὗ δὲ ὁ ἄνθρωπος ἔπεσεν εἰς τὴν ἀμαρτίαν ἐχρειάσθη νὰ κλαίῃ. Ὅπου γὰρ ἀμαρτία δὲν εἶναι, ἐκεῖ δὲν εἶναι χρεια οὔτε κλαυθμοῦ».

Μὲ αὐτὰ τὰ ὀλίγα, ἀλλὰ πλήρη σοφίας παραδείγματα, κατακλείομεν τὸ περὶ νηστείας θέμα. Νομίζομεν ὅτι ταῦτα ἀρκοῦν. Τὸ περισσὸν ἐκ τοῦ πονηροῦ...

(Συνεχίζεται)

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΝΟΜΙΚΟΣ

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

ΜΙΑΣ ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΗΣ ΚΟΠΕΛΑΣ*

2. Ἡ κακία τοῦ κόσμου.

Μελετώντας κανείς σήμερα τούς ανθρώπους τῆς κοινωνίας μας, παρατηρεῖ ὅτι σχεδὸν σὲ ὅλους μας, σὲ ἄλλον λίγο σὲ ἄλλον πιδὸ πολύ, ἐπικρατεῖ μιὰ στυγνὴ ιδιοτέλεια. Παραδείγματος χάριν:

— Κερνάμε σήμερα ἓνα καφέ καὶ περιμένουμε νὰ μᾶς κερᾶσουν δέκα.

— Λέμε μιὰ καλημέρα καὶ ἀποβλέπομε σὲ κάτι ἄλλο. Ἡ λέμε τὴν καλημέρα μας, κάνομε καὶ μιὰ ὑπόκλιση, σπάζοντας τὴν ραχοκοκκαλιά μας, γιατί θέλομε μιὰ ἐξυπηρέτηση ἢ γιατί θέλομε νὰ κολακέψωμε.

— Ἐξυπηρετοῦμε εὐχαρίστως καὶ μάλιστα μὲ περίσσιο χαμόγελο μιὰ νεανικὴ ὑπαρξή, εἴτε γιὰ ἄνδρα πρόκειται εἴτε γιὰ γυναῖκα, καὶ δὲν προσέχομε καθόλου ἢ διώχομε τὸν γέρο, τὸν ἀνήμπορο, τὸν ἄσημο.

— Παντρεύεται ἓνας ἄνδρας ἢ μιὰ κοπέλα καὶ ὑπολογίζουν, σχεδὸν πάντα, ὁ καθένας ἀπὸ τὴν πλευρά του, τί θὰ πάρῃ καὶ ποτὲ τί θὰ προσφέρει.

Ἔτσι λοιπὸν ἡ κοινωνία μας ἔχει καταστήσει λίγο, γιὰ νὰ μὴ πῶ πολύ, ζούγκλα. Καὶ αὐτὸ γιατί μᾶς λείπει ὁ Θεός μας, ἡ ἀνθρωπιά μας. Μὲ ἀποτέλεσμα κάθε ἀνθρώπος νὰ χτυπάῃ ὅπου μπορεῖ καὶ νὰ χτυπιέται συνάμα καὶ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του. Καὶ τὸ παράξενο αὐτὸ παιγνίδι δὲν τελειώνει ποτέ.

Ἡ κοινωνία μας λοιπὸν καὶ συγκεκριμένα ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων, δημιουργεῖ ἀναμβισβήτητα, ὄχι μιὰ, ἀλλὰ πολλές καὶ διάφορες ἀρρώστιες. Καὶ ἀκοῦμε πολὺ συχνὰ νὰ λέγεται: «Φταίει ἡ κοινωνία» ἢ «σ' ἀφήνει ἡ κοινωνία ν' ἀγιάσης;».

Ἐδῶ ὅμως πρέπει νὰ κάνομε μιὰ παρατήρηση ἢ μᾶλλον μιὰ διευκρίνιση, πού ἔχει σχέση μὲ τούς γονεῖς καὶ τὰ παιδιὰ.

---

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 330 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.

Ἐπάρχει στή Π.Δ. ἓνα χωρίο πού λέει ὅτι ὁ Θεός: «... οὐ καθαρῶς τὸν ἔνοχον, ἐπάγων ἀνομίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἐπὶ τέκνα τέκνων, ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν». (Ἐξόδ. λδ' 7, ἐπίσης καὶ Ἀριθμ. ιδ' 18, Ψαλμ. ρη' 14, Ἡσ. ξε' 6-7 κ.ά.). Ἄλλ' ὅμως δὲν ἀφήνει καὶ ἀτιμώρητο τὸν ἀμετανόητο ἀμαρτωλὸ καὶ τιμωρεῖ τὶς ἀμαρτίες τῶν πατέρων στὰ τέκνα καὶ στὰ ἐγγόνια, μέχρι τὴν τρίτη καὶ τὴν τετάρτη γενιά.

Εἶναι αὐτὸ πού συνηθίζομε νὰ λέμε καὶ μεῖς ὅτι: «Οἱ ἀμαρτίες τῶν γονιῶν παιδεύουν τὰ παιδιά μέχρι τὴν ἔβδομη γενιά».

Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι διδασκαλία τῆς Π.Δ., ἀλλὰ ἀπλῶς μιὰ ἀντίληψη, μιὰ παροιμία δηλαδὴ τῶν Ἑβραίων, γι' αὐτὸ καὶ καταδικάζεται ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Π.Δ.

Ἔτσι λοιπὸν ὁ προφῆτης Ἰεζεκιήλ, πού ἀναφέρεται στὴ παροιμία αὐτῆ τῶν Ἑβραίων, λέει: «Ὁ ἄνθρωπος πού ἀμαρτάνει αὐτὸς μόνο θὰ τιμωρηθῆ μὲ θάνατο». (Ἰεζ. ιη' 4). Καὶ σὲ ἄλλο σημεῖο: «Ἡ ψυχὴ πού ἀμαρτάνει αὐτὴ θὰ πεθάνῃ καὶ ὁ γιὸς δὲν πρόκειται νὰ πληρώσῃ μὲ ἀρρώστια τὴν ἀδικία τοῦ Πατέρα του». (ιη' 20).

Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἀναιρεῖ καὶ ὁ προφῆτης Ἰερεμίας τὴν παραπάνω παροιμία.

Ἐπομένως, εἶναι λάθος νὰ λέμε ὅτι ὁ Θεὸς τιμωρεῖ μὲ ἀρρώστιες ἢ βάσανα τὰ παιδιά, γιὰ τὶς ἀμαρτίες τῶν γονιῶν τους. Ἄν καὶ πολλὰς φορὲς τὰ παιδιά, χωρὶς νὰ φταῖνε, ὑποφέρουν ἀπὸ τὶς ἀμαρτίες τῶν μεγάλων. Ὅπως π.χ. ἀπὸ τὸν ἀλκοολισμό, τὴν χρῆση ναρκωτικῶν, τὰ ἀφροδίσια κ.ά. κακὰ τῶν γονιῶν τους.

Στὴ περίπτωσι αὐτῆ ὅμως δὲν εὐθύνεται οὔτε τιμωρεῖ ὁ Θεὸς τὰ παιδιά γιὰ τὶς ἀμαρτίες τῶν γονιῶν. Γιατὶ οἱ ἀσθένειες τῶν παιδιῶν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα καὶ μόνο τῆς ἀμαρτίας τοῦ Πατέρα ἢ τῆς Μάννας.

Τώρα θὰ μοῦ πῆτε: Τί φταῖνε τὰ παιδιά πού γεννιοῦνται ἀρρωστοὶ καὶ ἀνάπηρα ἀπὸ ἀρρωστους γονεῖς; Αὐτὸ βέβαια δὲν μποροῦμε νὰ τὸ ἐξηγήσωμε καὶ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἀνεξερεύνητα μυστήρια τοῦ Θεοῦ.

Ἄλλ' ἄς προχωρήσωμε νὰ ἐξετάσωμε κατὰ πόσο γίνεται πρόξενος ἢ δημιουργεῖ ἀσθένεια:

3. Ὁ Σατανᾶς.

Ἄν ξαναθυμηθοῦμε τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἰώβ, θὰ δοῦμε ὅτι ὁ Σατανᾶς ζητοῦσε, καὶ μάλιστα ἐπίμονα, ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ πειράξῃ μὲ ἀρρώστια τὸν Ἰώβ. Καὶ τὸ ζητοῦσε αὐτὸ ὁ Διάβολος, γιὰτὶ ὁ Ἰώβ ἦταν πλούσιος καὶ προπαντός, αὐτὸ πού πείραζε τὸν Σατανᾶ, δίκαιος καὶ θεοσεβής.

Ἔλεγε λοιπὸν ὁ Σατανᾶς στὸ Θεό: «Βέβαια, ἀφοῦ στὸν Ἰώβ ἔχεις δώσει ὅλα τὰ ἀγαθὰ, πῶς νὰ μὴ σὲ εὐλογῇ καὶ νὰ μὴ σὲ δοξάζῃ;».

Καὶ τότε ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε στὸ Σατανᾶ νὰ πειράξῃ τὸν Ἰώβ, γιὰ νὰ καταντροπιαστῇ τελικὰ ὁ Διάβολος, ὅπως λέει καὶ ὁ Μακάριος ὁ Αἰγύπτου στὶς πνευματικὲς ὁμιλίαι του: «Βλέπεις μὲ πόσα κακὰ καὶ θλίψεις τὸν γέμισες καὶ δὲν σὲ ἔκουσε, ἀλλὰ σὲ μὲνα δουλεύει καὶ ἐμένα φοβάται... Βλέπεις σοῦ τὸν ἔδωσα, βλέπεις σοῦ ἐπέτρεψα νὰ τὸν πειράξῃς, μήπως κατώρθωσες τίποτε; Μήπως σὲ ὑπάκουσε;» (ΒΕΠΕΣ τόμ. 41, σελ. 275).

Στὸ βιβλίον τοῦ Τωβίτ ἀκόμη, βλέπομε ὅτι ὁ δαίμονας Ἄσμοδαῖος, σκότωσε ἑπτὰ ἄνδρες. (Τωβ. γ', 8).

Ἄλλὰ καὶ στὴν Κ.Δ. ἔχομε πολλὰ περιπτώσεις ἀνθρώπων, πού εἶχαν ἀρρωστήσει ἀπὸ ἐπενέργεια τοῦ Σατανᾶ. Ἔτσι οἱ ἱ. Εὐαγγελιστὲς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἰωάννη, ἀναφέρουν συνολικὰ δέκα θαύματα, πού ἔκανε ὁ Κύριος, δαιμονιζομένων. Καὶ συγκεκριμένα τρία ὁ Ματθαῖος, τέσσερα ὁ Μᾶρκος καὶ τρία ὁ Λουκᾶς.

Ἐδῶ ὅμως γεννᾶται ἓνα ἐρώτημα: Πῶς ἀπέκτησε τὸ δικαίωμα αὐτὸ ὁ Σατανᾶς; Τὸ ἀπέκτησε μετὰ ἀπὸ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα. Καὶ τὸ χρησιμοποιεῖ μόνο ὅταν τοῦ τὸ ἐπιτρέπῃ ὁ Θεός.

Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐπιτρέπει ποτὲ νὰ πειραχοῦμε περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι μποροῦμε νὰ ἀντέξωμε, ὅπως λέει καὶ ὁ ἀπ. Παῦλος: «...πιστός... ὁ Θεὸς ὃς οὐκ ἑάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν». Ὁ Θεὸς εἶναι ἄξιος ἐμπιστοσύνης καὶ δὲν θὰ σᾶς ἀφήσῃ νὰ πειρασθῆτε παραπάνω ἀπὸ τὴν δύναμίν σας, ἀλλὰ μαζὶ μὲ τὸν πειρασμὸ θὰ κάμῃ ὥστε νὰ ἔλθῃ καὶ τὸ τέλος τοῦ πειρασμοῦ, γιὰ νὰ μπορῆτε νὰ τὸν ὑποφέρετε. (Α' Κορινθ. ι', 13).

Τέλος πρέπει νὰ τονίσωμε ὅτι ὁ Σατανᾶς δὲν ἔχει δικαίωμα οὔτε μιὰ τρίχα νὰ ξερριζώσῃ ἀπὸ τὸ κεφάλι μας, ἂν δὲν τοῦ τὸ

ἐπιτρέψη ὁ Θεός. Ἔχει ὅμως δικαίωμα νὰ διαβάλλῃ τὸν Θεὸ σὲ μᾶς, γι' αὐτὸ λέγεται καὶ Διάβολος. Καὶ νὰ μᾶς βάζῃ κάθε λίγο καὶ λιγάκι στὸ μυαλό, ἐνῶ εἴμαστε ἡσυχοὶ καὶ ἡρεμοὶ, κακὲς σιέψεις.

Καὶ γιὰ νὰ τὸ καταλάβωμε καλλίτερα, κάνω μιὰ παρομοίωση.

Παρακολουθοῦμε μὲ ἐνδιαφέρον ἓνα ἔργο στὸ σινεμᾶ ἢ στὴ τηλεόραση. Μιὰ στιγμή διακόπτεται τὸ ἔργο καὶ παρεμβάλλεται ἓνα διαφημιστικὸ μήνυμα (σλόγκαν ἢ διαφημιστικὴ σφήνα, ὅπως λέμε) καὶ μᾶς ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸ ἔργο. Κάτι τέτοιο, περίπου, κάνει καὶ ὁ Σατανᾶς. Καὶ ὅταν ἐμεῖς κρατήσωμε μέσα μας αὐτὸ τὸ μήνυμα τοῦ Σατανᾶ καὶ ἀποφασίσωμε νὰ τὸ πράξωμε, ἀσχέτως ἂν τὸ πραγματοποιήσωμε ἢ ὄχι, τότε ἀκριβῶς γεννᾶται ἡ ἁμαρτία.

Ἐδῶ πρέπει νὰ ποῦμε πὼς ὁ Σατανᾶς μπορεῖ νὰ μᾶς κάμῃ κακό, ἐὰν τὸν ἐπικαλεσθοῦμε μὲ μαγεῖες καὶ μαγγανεῖες, ἐὰν παρακολουθήσωμε ταινίες μαύρης μαγείας κ.λ.π.

Ἐνα ἔργο μαγείας καὶ φρίκης, ποὺ παίχτηκε καὶ στὴ χώρα μας, ὁ «Ἐξοριστής», ὅταν πρωτοπαίχτηκε στὴν Ἀμερικὴ καὶ συγκεκριμένα στὶς 10 πρῶτες μέρες προβολῆς του στοὺς κινηματογράφους, προκάλεσε 6.000 λιποθυμίες, 18 διακοπὲς κηρύσεως καὶ 8 νευρικοὺς κλονισμοὺς, στοὺς θεατῆς ποὺ τὸ παρηκολούθησαν. Ἀκόμη ἡ νεαρὴ πρωταγωνίστρια τοῦ ἔργου, ἡ 13όχρονη Λίντα Μπλαίρ, δῆλωσε στοὺς δημοσιογράφους πὼς:

«Σ' ὄλες τίς σκηνές, αἰσθανόμουν πραγματικὰ δαιμονισμένη. Εἶχα τὴν αἴσθηση ὅτι ὁ διάβολος εἶχε μπῆ στὸ κορμί καὶ στὸ μυαλό μου.

— Πρέπει νὰ ἦταν φοβερὴ ἐμπειρία. Πὼς τὴν ξεπέρασες;

— Μὰ δὲν τὴν ξεπέρασα ἐντελῶς!... Μέσα μου... αἰσθάνομαι ὅτι ὁ διάβολος δὲν με ἔχει ἀφήσει. Τὸ δωμάτιό μου στὸ Κονέκτικατ, εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ ἀποκόμματα, ποὺ μιλοῦν γιὰ παράξενα γεγονότα, βιβλία μαύρης μαγείας καὶ ἀποκρύφων ἐπιστημῶν...

Δὲν μπορῶ πιά νὰ κοιμηθῶ μόνη μου. Εὐτυχῶς ἔχω μιὰ ἀδελφὴ τὴν Μπέτυ, 17 χρόνων, ποὺ δὲν μ' ἀφήνει λεπτό. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ οἱ ἀστυνομικοί, ἀλλὰ αὐτοὶ δὲν μποροῦν νὰ κοιμηθοῦν μαζί μου...» (περ. Φαντάζιο 299/19.11.1974).

Καὶ μὴ χειρότερα λοιπόν. Ἄς εἶναι ὅμως.

Στὰ χέρια μου ὑπάρχει μιὰ ἐπιστολὴ 19χρονου νέου ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ποὺ παρηκολούθησε μιὰ τελετὴ μαύρης μαγείας καὶ στὴ

συνέχεια θέλησε ν' αυτοκτονήσει. Δέν τὰ κατάφερε ὅμως γιατί τὸν προλάβαμε, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ 100, καὶ ἔτσι σώθηκε.

Σὲ ἐρώτησή μας γιὰ τὶς τελετὲς αὐτές, πῆρα ἀπὸ εἰδικούς τὴν ἀπάντηση ὅτι τὰ παγανιστικὰ αὐτὰ πειράματα μαύρης μαγείας ἐκτελοῦνται ἀπὸ ἀνίδεους. Γι' αὐτὸ δὲν σχολιάζουμε τὴν τελετὴ οὔτε τὴν ἀξία τῶν ...δηλώσεων τοῦ Ἀϊνστάϊν. Παρ' ὅλ' αὐτὰ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσουν ἀκόμη καὶ στὸ θάνατο.

Ἄς δοῦμε ὅμως τί γράφει ὁ νέος:

«...Πῆγα μὲ τὸν Πατέρα μου στὶς 16/4/1973 στὴν ὁδὸ Ν... σ' ἓνα διαμέρισμα... Μαζεύτηκαν πολλοί, τὸ πλεῖστον μεσόκοποι καὶ γυναῖκες. Στὴν ἡλικία μου δυὸ-τρεῖς. Παρουσιάστηκε ἓνας ἐντυπωσιακὸς κύριος περίπου 40 ἐτῶν. Ἔσβησαν τὰ φῶτα. Ἐνα μαγνητόφωνο ἔπαιξε μουσικὴ Μότσαρτ καὶ ὅλοι ψιθύριζαν προσευχές.

Ὅταν ἀναψαν τὰ φῶτα ἓνας κύριος θύμιασε τὸν Ἐσταυρωμένο καὶ μετὰ τὴν διπλανὴ φωτογραφία τῆς πεθαμένης γυναῖκας του!!!

Μετὰ ὁ ἐντυπωσιακὸς κύριος... ἀφοῦ ἤλθε σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀϊνστάϊν, εἶπε:

—Ἐγώ, ὁ Ἀϊνστάϊν, ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ... ἐρχόμουν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν Ἐωσφόρο, ὁ ὁποῖος μὲ βοήθησε στὴ λύση τῶν ἀλγεβρικῶν προβλημάτων. Τὸν τύπο γιὰ τὴν διάσπαση τοῦ ἀτόμου μοῦ τὸν ἔδωσε ὁ Ἐωσφόρος!!!

Ὁ κύριος αὐτὸς ἐρχεται, λέει, σὲ συχνὲς ἐπαφές καὶ μὲ τὸν Ἰπποκράτη... καὶ δίδει πολὺ ἐπικίνδυνες συμβουλές. Ὅπως π.χ. νὰ κάνουν ἢ νὰ μὴ κάνουν ἐγχείρηση, νὰ βάζουν θερμοφόρες καὶ δίδει διάφορα ἐπικίνδυνα γιαιτροσόφια...

Βέβαια τώρα θεωρῶ γελοῖα τὰ παραπάνω συμβάντα, ἀλλὰ τότε ποὺ τὰ παρακολούθησα ἀναστατώθηκα πολὺ. ἤλθα σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν θρησκεία, τὴν τεχνολογία καὶ τὴν ζωὴ.

Ξέρετε βέβαια... ὅτι ὑπῆρχαν καὶ ἄλλες αἰτίες, ἀλλὰ νομίζω ὅτι καὶ αὐτὴ ἔπαιξε ρόλο στὴ κακὴ μου ἀπόφαση...».

Αὐτά, λοιπόν, τὰ «ἀγαθὰ» προσφέρουν τὰ σύγχρονα Μαντεῖα στοὺς ἀφελεῖς ποὺ τὰ παρακολουθοῦν. Ἄς εἶναι ὅμως... Φθάσαμε στὸν προορισμό, στὴν ἀποστολὴ τῆς ἀρρώστιας.

(Συνεχίζεται)

Πρεσβ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΑΛΑΪΤΖΑΚΗΣ

ΤΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ

Ἄγρυπνεῖτε... ὡς λόγον ἀποδώσοντες
(Ἐβρ. 13,17).

Ὅταν ὁ Κύριος κατὰ τὸ τελευταῖον βράδῳ τῆς ἐπιγείου ζωῆς του, ἀνέπεμψε πρὸς τὸν Οὐράνιον Πατέρα του τὴν ἀρχιερατικὴν προσευχὴν του, ἰδιαίτερος τὸν παρεκάλεσε διὰ τὸν μικρὸν ὄμιλον τῶν μαθητῶν, πού εἶχε καταρτίσει. Μεταξὺ ἄλλων διαβεβαιώνει τὸν Πατέρα του ὅτι διεφύλαξε σώας καὶ ἀκεραίας τὰς ψυχάς, πού τοῦ εἶχεν ἐμπιστευθῆ. «Οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα καὶ οὐδεις ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ... Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον Σου... Ἐρωτῶ Σε ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ... Πάτερ ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ Σου» (Ἰωάν. 17,12 κ. ἐ.). Καθὼς βλέπομεν δὲν ἀποστέργει ὁ Κύριος τὴν λογοδοσίαν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὸν Οὐράνιον Πατέρα του διὰ τὰς ψυχάς πού τοῦ εἶχεν ἐμπιστευθῆ, ἵνα τὰς προετοιμάσῃ διὰ τὸ μέγα ἔργον τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ ἀπ' αὐτῆς ἀκόμη τῆς ἀπόψεως ἀνεδείχθη ἀνυπέροχτος Ποιμὴν ὁ Σωτὴρ. Ἄλλ' ὅπως ἐλογοδότησεν ὁ ἴδιος εἰς τὸν οὐράνιον Πατέρα του διὰ τοὺς μαθητάς του, ἔτσι θὰ ζητήσῃ λεπτομερεῆ λογαριασμὸν ἀπὸ τοὺς ποιμένας του, οἵτινες ἔργον ἔχουν νὰ ὀδηγήσουν τὸ ποίμνιόν των εἰς νομάς σωτηρίας. Μᾶς τὸ διαβεβαιώνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφων πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι οἱ Ποιμένες ἀγρυπνοῦσι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τοῦ ποιμνίου των «ὡς λόγον ἀποδώσοντες». (Ἐβρ. 13,17).

Ὡς λόγον ἀποδώσοντες! Ἐὰρ γε ἐσκέφθημεν ἐπ' αὐτοῦ σοβαρῶς ἡμεῖς οἱ Ἐφημέριοι; Ἐχομεν ἀναλογισθῆ τὰς εὐθύνas, πού ἔχομεν ἐπωμισθῆ; Θ' ἀποδώσωμεν λόγον εἰς τὸν Ἀρχιποίμενα Χριστὸν δι' ἐκάστην ψυχὴν, πού μᾶς ἐνεπιστεύθη Οὗτος ἐντὸς τῆς Ἐνορίας μας. Δυστυχῶς λείπει πολλάκις ἀπὸ ἡμᾶς ἡ συναισθησις τῆς ἀποστολῆς μας ὅταν βαρυτάτη ραθυμία διέπει τὴν νοοτροπίαν μας. Τὸ ἔργον τοῦ ἱερέως ἐγκρατεῖται κυρίως εἰς τὸ ζητῆσαι καὶ σώσαι τὸ ἀπολωλὸς (Λουκᾶ 19,10), εἶναι βαρὺ, κοπιώδες καὶ ἐπικινδυνόν. Ὑπάρχουν κίνδυνοι σοβαροὶ καὶ μεγάλοι κατὰ τὴν διεξαγωγὴν του. Ἡ ἁμαρτία, ἡ ἀπάτη τοῦ κόσμου τούτου, ὁ Σατανᾶς, ἡ πλάνη, ἡ ἀσέβεια, ὅλα αὐτὰ τὰ ἀντίθετα στοιχεῖα,

συμμαχοῦν, ἀγωνίζονται, πολεμοῦν καὶ μάχονται ἡμέραν καὶ νύκτα διὰ νὰ κηρηνίσουν καὶ ματαιώσουν τὸ σωτήριο ἐργον μας.

Ὁ γνήσιος ποιμὴν ψυχῶν ἀγρυπνεῖ συνεχῶς ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τοῦ ποιμνίου του. Δὲν κοιμάται ποτὲ ἀμέριμος καὶ ἀδιάφορος. Δὲν ἀσχολεῖται ἀποκλειστικὰ μὲ τὰ ὕλικὰ συμφέροντα καὶ τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου τούτου. Δὲν προσέχει μόνον τὸ σπίτι του καὶ τοὺς συγγενεῖς του, ἀλλ' ἀγρυπνεῖ συνεχῶς σὰν ἀληθινὸς «τσοπάνος» ἐπάνω στοὺς ἐνορίτας του. Μελετᾷ μὲ προσοχὴν τὰς Ἁγίας Γραφὰς καὶ τὰ θρησκευτικὰ συγγράμματα. Προσεύχεται, κηρύττει, συμβουλεύει, καθοδηγεῖ. Ἐπιβλέπει τὸ ποίμνιόν του καὶ τρέμει μήπως παραπλανηθῇ κανεὶς Χριστιανός, μήπως ἐκπέσῃ ἀπὸ τὴν πίστιν, μήπως μπλεχθῇ στὰ δίκτυα τῆς ἁμαρτίας. Καὶ εἶναι ἔτοιμος ὁ καλὸς Ποιμὴν νὰ τὸν ἀρπάσῃ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Ἄδου καὶ νὰ τὸν ξαναφέρῃ εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν. Ἀγρυπνεῖ μὲ στοργὴν καὶ ἀγάπην πάνω στὶς ψυχὰς τῶν ἐνοριτῶν του ὁ Ἐφημέριος, ὅπως ἀγρυπνεῖ ἡ μητέρα ἐπάνω ἀπὸ τὸ παιδί της, ὅπως ὁ ἰατρός ἐπάνω ἀπὸ τὸν ἄρρωστό του, ὅπως ὁ ποιμὴν διὰ τὰ πρόβατά του.

Ἄς παρακαλοῦμεν θερμῶς τὸν Κύριον, νὰ μᾶς ἐνισχύῃ εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπομονήν· νὰ μᾶς δίδῃ ζῆλον φλογερὸν καὶ αὐταπάρνησιν μεγάλην, παρρησίαν καὶ θάρρος καὶ δύναμιν διὰ νὰ ὁμολογοῦμεν ἐνώπιον ὄλων τὸν Χριστὸν καὶ νὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ σώζωμεν τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης μας ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ Σατανᾶ καὶ τὰς πλεκτάνας τῆς ἁμαρτίας.

— Πιστεύομεν ἀδιστακτικῶς ὅτι, καὶ ὁ πλέον ἀκατάρτιστος ἱερεὺς, ἐὰν ἔχῃ πραγματικὸν φόβον Θεοῦ, ἐὰν ἔχῃ ζωντανὴν πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἀγιότητα βίου, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιδράσῃ ἀποφασιστικῶς ἐπὶ τῶν ἐνοριτῶν του.

— Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ζωντανοῦ παραδείγματος εἶναι ἀπείρως ἀνωτέρα καὶ ἀπὸ τὸ καλύτερον κήρυγμα καὶ ἀπὸ τὴν ἀρτιωτέραν διδασκαλίαν. Ἡ Χριστιανοπρεπὴς ζωὴ τοῦ ἱερέως ἀποτελεῖ ἀληθινὴν εὐλογίαν διὰ τὴν ἐνορίαν του.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ἄρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Μακρακώμης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΑΜΕΙΟΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ

ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

(Τ. Α. Κ. Ε.)

Αριθμ. } Πρωτ. 16321
          } Έγκ. 14

Αθήναι τῆ 30-6-1976

Ταχ. Διεύθυνσις: Σοφοκλέους 4 (Τ. 121)

Πληροφορία: Μιχ. Σκουτέρης

Τηλέφωνον: 3218674

ΠΡΟΣ

Ἀπάσας τὰς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπὰς καὶ Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς
Ἐπικρατείας

ΘΕΜΑ: Κοινοποιεῖται ἡ ὑπ' ἀριθμ. 60/2632/17-6-1976 ἀπό-
φασις τοῦ Ὑπουργοῦ Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν.

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ κοινοποιήσωμεν Ὑμῖν κατωτέρω ὡς
ἔχει τὴν ἐν θέματι ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργοῦ Κοιν. Ὑπηρεσιῶν
(περὶ αὐξήσεως τῶν ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. καταβαλλομένων συντά-
ξεων), δημοσιευθεῖσαν τὴν 24-6-1976 εἰς Φ.Ε.Κ. 828-Β καὶ νὰ
σημειώσωμεν τὰ κάτωθι:

Διὰ τῆς κοινοποιουμένης ἀποφάσεως αἱ συντάξεις τοῦ Τ.Α.
Κ.Ε. αὐξάνονται ἀπὸ 1-1-1976 αἱ μὲν ἀπονεμηθεῖσαι μέχρι 30-6-
1968 κατὰ 7,5%, καὶ κατὰ 7,5% εἰσέτι ἀπὸ 1-5-1976 αἱ δὲ ἀπονε-
μηθεῖσαι ἀπὸ 7/7/68-31/12/1975 κατὰ 5%, καὶ ἀπὸ 1-5-1976
κατὰ 5% εἰσέτι. Ἐπίσης αἱ ἀπονεμηθεῖσαι συντάξεις ἀπὸ 1/11-
30/4/1976 καὶ ἐπὶ ἀποδοχῶν τοῦ Ν. 283/76 αὐξάνονται ἀπὸ 1-5-
1976 κατὰ 5%.

Τὴν ἀνωτέρω αὐξήσιν τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἔκρι-
νεν ἀναγκασίαν ἀφ' ἐνὸς λόγῳ αὐξήσεως τῶν μισθῶν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἐφημερίων, βάσει τοῦ Ν. 283/75 κατὰ 5% ἀπὸ 1-1-1976-
καὶ κατὰ 5% εἰσέτι ἀπὸ 1-5-1976, ἀφ' ἑτέρου δὲ λόγῳ τοῦ χαμηλοῦ ὕψους εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκονται εἰσέτι αἱ συντάξεις καὶ κυρίως
τῶν παλαιωτέρων.

Σήμερον ἡ πλήρης σύνταξις ἐφημερίου, ἀνήκοντος εἰς τὴν Α' κατηγορίαν καὶ εἰς τὸν 3ον βαθμὸν, ἀνέρχεται εἰς δραχ. 12348, τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν Β' Κατηγορίαν καὶ εἰς τὸν 5ον βαθμὸν εἰς δραχ. 8988, τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν Γ' κατηγορίαν καὶ εἰς τὴν 6ον βαθμὸν

εις δρχ. 8075, τοῦ δὲ ἀνήκοντος εἰς τὴν Δ' κατηγορίαν καὶ εἰς τὸν 7ον βαθμὸν εἰς δρχ. 6951.

Εἰδικώτερον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως, τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καθώρισεν διὰ τοὺς συνταξιοδοτηθέντας μέχρι 30-6-1968 ποσοστὸν 5% ἀνώτερον τοῦ ποσοστοῦ τῶν συνταξιοδοτηθέντων ἀπὸ 1/7/1968-31-12/1975 καὶ τοῦτο λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ σύνταξις τῶν παλαιότερων κανονισθεῖσα ἐπὶ τῶν τότε ἰσχυρόντων μισθῶν, οἱ ὅποιοι ἐκυμαίνοντο εἰς ἐξαιρετικῶς χαμηλὰ ἐπίπεδα, ὑπολείπεται τῆς συντάξεως τῶν μετέπειτα, παρὰ τὰς κατ' ἐπανάληψιν αὐξήσεις αὐτῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ μάλιστα καὶ πάλιν κατὰ μεγαλύτερον ποσοστὸν.

Ἡ διαφορὰ μεταξύ τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν ὀφείλεται, ὡς εἶναι γνωστὸν, εἰς τὴν διαβάθμισιν τῶν ἐφημεριῶν, βάσει τοῦ Α.Ν. 469/68, εἰς βαθμοὺς τῆς ὑπαλληλικῆς Ἱεραρχίας, πρᾶγμα ὅπερ δὲν ἐγένετο καὶ διὰ τοὺς συνταξιοδοτηθέντας μέχρι τῆς 30-6-1968 καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν δημιουργίαν οἰκονομικῆς ἐξισοροπήσεως μεταξύ τῶν συνταξιούχων, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἴσης μεταχειρίσεως καὶ χρηστῆς διοικήσεως.

Ἡδη διὰ τῆς κατὰ τὰ ἄνω αὐξήσεως καλύπτεται, κατὰ τὸ μέγιστον μέρος, ἡ ὑφισταμένη διαφορὰ μεταξύ τῶν συντάξεων.

Ἐπίσης διὰ τῆς ἐν λόγῳ Ὑπουργικῆς Ἀποφάσεως καθορίζεται ἀπὸ 1-1-76 ὡς κατώτατον ὄριον συντάξεων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. τὸ ποσὸν τῶν 2688, ἀπὸ δὲ τῆς 1-5-1976 τὸ ποσὸν τῶν δρχ. 2875. Τὸ νέον τοῦτο κατώτατον ὄριον εἶναι ὑπερδιπλάσιον τοῦ τοιοῦτου τῶν συνταξιούχων τοῦ δημοσίου, ὅπερ ἀνέρχεται εἰς δρχ. 1300 καὶ ἀνώτερον τοῦ Ι.Κ.Α., ὅπερ σήμερον ἀνέρχεται εἰς δρχ. 2200-2500.

Ἡ κατὰ τὰ ἄνω σύνταξις θὰ καταβληθῇ διὰ τῆς ἐπιταγῆς τοῦ μηνὸς Αὐγούστου 1976, ἥτοι κατὰ τὴν 26-28/7/1976 καὶ τοῦτο διότι ἤδη καταβάλλεται ἡ σύνταξις τοῦ μηνὸς Ἰουλίου. Εἰς τὴν ἐν λόγῳ ἐπιταγὴν θὰ περιλαμβάνεται καὶ ἡ διαφορὰ ἀπὸ 1/1-30/4/76 - Δ.Τ. ὡς καὶ ἡ τοιαύτη ἀπὸ 1/5-31/7/1976, ἐπ' ἀδείχ.

Μετὰ σεβασμοῦ

Δ/νων Σύμβουλος

Γ. Α. ΚΑΡΡΑΣ

Κοινοποιήσεις: Ἄπαν τὸ Προσωπικὸν
Ἀριθμ. 60/2632

Περὶ ἀυξήσεως τῶν ὑπὸ τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος καταβαλλομένων συντάξεων

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

α) Τὰς διατάξεις τῆς παρ. 4 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Ν. Δ. 4577/68, περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῆς νομοθεσίας «περὶ Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως καὶ ἐτέρων τινῶν διατάξεων», ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς τοιαύτας τῆς παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 11 τοῦ Ν.Δ. 175/73 «περὶ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργείων».

β) Τὴν ἀπὸ 6.4.76 ἀπόφασιν τοῦ Δ.Σ. τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ὑποβληθεῖσαν ἡμῖν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1128/19.4.76 ἀναφορᾶς τοῦ Ταμείου.

γ) Τὸ ὑπ' ἀριθμ. 01250/1106/5.6.76 ἔγγραφον τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ καὶ Προγραμματισμοῦ (Δ/νσις Τιμῶν καὶ Εἰσοδημάτων), ἀποφασίζουσα:

1) Αἱ ὑπὸ τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος καταβαλλόμεναι συντάξεις καὶ τὰ προσωποπαγῆ βοήθηματὰ ἀυξάνονται ὡς ἀκολούθως:

α) Τῶν μέχρι τῆς 30ῆς Ἰουνίου 1968 καταστάντων συνταξιούχων κατὰ 7,5% ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1976 καὶ κατὰ 7,5% εἰσέτι ἀπὸ 1ης Μαΐου 1976.

β) Τῶν ἀπὸ 1ης Ἰουλίου 1968 καὶ μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1975 καταστάντων συνταξιούχων, κατὰ 5% ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1976, καὶ κατὰ 5% εἰσέτι ἀπὸ 1ης Μαΐου 1976.

γ) Τῶν ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1976 ἕως 30ῆς Ἀπριλίου 6197 καταστάντων συνταξιούχων κατὰ 5% ἀπὸ 1ης Μαΐου 1976.

Καθορίζεται ὡς κατώτατον ὄριον τῆς καταβαλλομένης ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. συντάξεως δι' ἅπαντας ἀνεξαιρέτως τοὺς συνταξιούχους αὐτοῦ, τὸ ποσὸν τῶν 2688 δρχ. ἀπὸ 1-1-1976 καὶ τὸ ποσὸν τῶν 2875 δρχ. μηνιαίως ἀπὸ 1.5.1976.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθῆτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 17ῃ Ἰουνίου 1976

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Ζ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΦΛΩΡΙΝΗΣ, ΠΡΕΣΠΩΝ ΚΑΙ ΕΟΡΔΑΙΑΣ

Τὸ Ζ' Γενικὸν Ἱερατικὸν Συνέδριον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας, συνελθὼν τῇ 26ῃ Ἰουνίου 1976 ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΥ, συσκεφθὲν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν ἐφημερίων, ἀποφασίζει νὰ προτείνῃ τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ τῇ Κυβερνήσει τὰ κάτωθι:

1. Νὰ ἐνοποιηθοῦν τὰ ἐπιδόματα χορηγούμενα εἰς ἐφημερίους, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 180/1965 Π.Υ.Σ. τοῦ Ν.Δ. 784/1970 καὶ τοῦ Ν. 283/1976, καὶ νὰ ἀνέλθουν συνολικῶς εἰς τὸ ποσὸν τῶν δύο χιλιάδων (2.000) δραχμῶν, ὡς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, καὶ νὰ χορηγῆται τὸ ἐνιαῖον τοῦτο ἐπίδομα εἰς ὅλους τοὺς ἐφημερίους.

2. Νὰ χορηγηθῇ εἰδικὸν ἐπίδομα εἰς ἅπαντας τοὺς ἐφημερίους τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς παραμεθορίους Ἱ. Μητροπόλεις, καταργουμένου τοῦ ἐπιδόματος τοῦ Ν.Δ. 3859/1958, τὸ ὁποῖον χορηγεῖται εἰς μερικοὺς ἐκ τῶν ἐφημερίων ἢ νὰ ἐπεκταθῇ τοῦτο εἰς ὅλους τοὺς ἐφημερίους ἀδιακρίτως τόπου καταγωγῆς των καὶ ἀριθμοῦ οἰκογενειῶν τῶν ἐνοριῶν, εἰς ἃς ὑπηρετοῦν. Δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου θὰ παύσῃ ἡ ἄνισος μεταχειρίσις τῶν ἐφημερίων.

3. Ὁ χρόνος προαγωγῆς τῶν ἐφημερίων, ὁ προβλεπόμενος ὑπὸ τοῦ Α.Ν. 469/1968 νὰ γίνῃ ὅσος καὶ ὁ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

4. Αἱ πενταεταῖα ἐφημεριακῆς ὑπηρεσίας τῆς ὑπ' ἀριθμ. 37/67 Π.Υ.Σ. νὰ γίνουν τριεταῖα.

5. Νὰ χορηγηθῇ ἐπίδομα πολυετοῦς ὑπηρεσίας εἰς ἐφημερίους.

6. Νὰ χορηγηθῆ ἐπίδομα εἰς ἑφημερίους παραμεθορίων Ἰ. Μητροπόλεων, οἷτινες ἐξυπηρετοῦν καὶ δευτέραν κενὴν ἑφημερικὴν θέσιν.

7. Αἱ συντάξεις τῶν ἑφημερίων νὰ χορηγῶνται ὑφ' οὗς ὅρους χορηγοῦνται καὶ αἱ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

8. Τὸ ἐφ' ἅπαξ τῶν συνταξιοδοτουμένων ἑφημερίων νὰ δίδεται ὅπως καὶ τὸ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

9. Νὰ χορηγῆται ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. βοήθημα εἰς τὰ θήλεα τέκνα τῶν ἑφημερίων, ἅτινα ἔρχονται εἰς γάμου κοινωνίαν.

10. Νὰ συνταχθῆ Καταστατικὸς Χάρτης τῶν ἑφημερίων, διαλαμβάνων ὄχι μόνον περὶ τῶν ὑποχρεώσεων, ἀλλὰ καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἑφημερίων.

Διὰ τοὺς 116 Συνέδρους

- 1) Ἱερεὺς Ἀνδρέας Γούλιος
- 2) Ἱερεὺς Παναγιώτης Πασχαλίδης
- 3) Ἱερεὺς Ἰωάννης Σιάπκαρης

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69), ἅπαντες οἱ Ἰ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἐκάστου Ἰ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῆ ἡ ἀποστολὴ διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιδικιοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἰ. Ναῶν, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες καὶ τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν, ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140), Περιδικιὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

« Ε Ο Ρ Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο Ν » *

Δάμπη: (Λάπηη): ἀρχαία πόλις τῆς Κρήτης, κατὰ τὸ Β. πλευρὸν τῆς νήσου. Κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ὑπῆρξεν ἔδρα τῆς ἐπισκοπῆς (Δάμπης καὶ Σφακίων). Ἐπίσκοπος αὐτῆς ἐγένετο ὁ Μεθόδιος, ὁ ἱερομάρτυς (Ἰουλ. 9).

Δάμψακος: ἐπάκτιος πόλις τοῦ Ἑλλησπόντου ἐπὶ τῶν Δαρδανελίων, ἔναντι τῆς Καλλιπόλεως.

Λαοδίκεια: ὄνομα διαφόρων πόλεων τῆς Ἀνατολῆς. 1. παράλιος πόλις τῆς Συρίας, ἡ «ἐπὶ θαλάσση», ἀπέναντι τῆς Κύπρου. 2. ἡ «ἐπὶ Λύκω» πόλις τῆς Φρυγίας ἐν Μ. Ἀσίᾳ, Ν. τῆς Ἱεραπόλεως καὶ ΒΔ τῶν Κολοσσῶν. Τὸ ἀρχικὸν ὄνομά της ἦτο Διόπολις. Ἐπαρχίαι αὐτῆς αἱ Χῶναι καὶ Κοτυαί. Ἐν Λαοδικεῖα συνεκροτήθη τοπικὴ Σύνοδος, τοὺς κανόνας τῆς ὁποίας ἐνέκρινεν ἡ ΣΤ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Λάρανδα: ἀρχαία πόλις τῆς Μ. Ἀσίας, εἰς τὸ νότιον τμήμα τῆς Λυκαονίας. Τὰ Λάρανδα ἔκειντο 68 χιλιόμετρα ΝΑ τοῦ Ἰκονίου.

Λάτρος (Λάτριος): περιοχὴ ὄρεινῆ τῆς Μ. Ἀσίας εἰς τὰ Δ. αὐτῆς καὶ πρὸς Β. τῆς Μιλήτου. Ἐν τῇ περιοχῇ ἦσαν πολυάριθμοι μοναί: Ἀγ. Παύλου ἡ τῆς Καρυᾶς, Κελλιβάρων, Δυσικοῦ, Εἰρηγούντων, Κισσῶν, Φαλακροῦ βουνοῦ, Ἀσωμάτων ἢ Βάτιν, Περιστερίου. Ἐν αὐταῖς ἦν καὶ ἡ μονὴ τοῦ Στύλου. Τὸ ὄρος Λάτρος ἐχρησίμευσεν ὡς καταφύγιον εἰς μοναχοὺς τοῦ Σινᾶ καὶ Ραϊθῶ.

Λεβάδεια: πόλις τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Θηβῶν καὶ Λεβαδείας. Ἐν αὐτῇ ἐγενήθη ὁ ἐπίσκοπος Σιοπέλου Ρηγίνος (Φεβρ. 25).

Λεοντᾶριον: ἱστορικὴ κωμόπολις τῆς ἐπαρχίας Μεγαλοπόλεως τοῦ λ

νομοῦ Ἀρκαδίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γορτυνίας καὶ Μεγαλοπόλεως, ἐξ ἧς κατήγετο ὁ ὄσιος Γεράσιμος, ὁ ἐν τῇ περιοχῇ Δημητριάδος ἀσκήσας (Σεπ. 15).

« Δευκαδίου »: μονή.

« Δευκάτης »: μονὴ πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Διβύη: χώρα τῆς Β. Ἀφρικῆς, πρὸς τὰ Δ. τῆς Αἰγύπτου, περιλαμβάνουσα τὴν Κυρηναϊκὴν καὶ τὴν Τριπολίτιδα.

Διγούδιστα: παλαιὰ ὀνομασία τῆς Χώρας, κωμοπόλεως ἐπαρχίας Τριφυλίας, τοῦ νομοῦ Μεσσηνίας. Ἐξ αὐτῆς κατήγετο ὁ νεομάρτυς Δημήτριος (Ἀπρ. 14).

Διπάρα: ἡ κυριωτέρα τῶν Διπαραίων νήσων ἢ νήσων τοῦ Αἰόλου, πρὸς Β. τῆς Σικελίας.

Δουγδενος: πόλις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Γαλατίᾳ ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν Ροδανοῦ καὶ Σῶμ, ἡ σημερινὴ Λυῶν τῆς Γαλλίας.

Δύδα: πόλις παρὰ τὴν Ἰόππην. Ἐκεῖ κατετέθη τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ ἁγ. Γεωργίου.

Λυδία: (Μαιονία): χώρα τῆς Μ. Ἀσίας, βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, μεταξὺ Μυσίας καὶ Καρίας.

Λυκαονία: 1. ἐπαρχία τῆς κεντρικῆς Ἀνατολίας (Μ. Ἀσίας) μὲ κυριωτέρας πόλεις τὸ Ἰκόνιον καὶ τὴν Λαοδίκειαν. 2. ἐπαρχία τῆς Μ. Ἀσίας εἰς τὸ νότιον τμήμα τῆς ἐπαρχίας Γαλατίας, κέντρον τῆς Μ. Ἀσίας, πρὸς Β. τῆς Παμφυλίας, Δ. τῆς Κιλικίας καὶ Α. τῆς Πισιδίας.

Λυκία: ἀρχαία περιοχὴ τῆς Μ. Ἀσίας μεταξὺ Καρίας καὶ Παμφυλίας, ἀπέναντι τῆς Ρόδου.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 294 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13-14 τεύχους.

ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ*

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΘΕΟΤΟΚΗΣ

(1731 - 1800)

Ὁ Θεοτόκης μαζί με τὰ ἄλλα, εἶναι ἀπὸ τοὺς πρώτους εἰσηγητὰς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν στὴν Ἑλλάδα. Γράφει συγγράμματα Φυσικομαθηματικά. Ἐκδίδει Ἀριθμητική, Μεταφυσική, Γεωγραφία, Φυσική. Συντάσσει περὶ τῆς Ἡλεκτρικῆς Δυνάμεως.

Τὰ ἔργα του αὐτά, καὶ ἄλλα πολλά, γραμμένα σὲ ἀπλῆ γλῶσσα, εἶναι πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου. Μὲ ἀκρίβεια καὶ σαφήνεια ὅμως διατυπωμένα, γίνονται καταληπτὰ ἀπὸ μεγαλύτερες μᾶζες σπουδαστῶν καὶ λαοῦ.

Ἀλλὰ ὁ Θεοτόκης στὴν ταραγμένη πορεία του, στὴν χαρὰ καὶ στὴν μοναξιά του δὲν εἶναι μόνον αὐτό! Δὲν εἶναι μόνον ὁ δάσκαλος τοῦ Γένους ἢ ὁ ἐπιστήμονας ὁ ξακουστός. Εἶναι κυρίως ὁ πνευματικός, ὁ θρησκευτικὸς ὁδηγὸς τοῦ λαοῦ.

Ἀπὸ τὴν στιγμή πού ἀνέλαβε καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ἐφημερίου στὸν ἅγιο Ἰωάννη Κερκύρας εἶναι καὶ ὁ θερμὸς λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου. Ἐξὶ χρόνια ἔμεινε στὴ θέσι αὐτὴ εὐλογώντας, διδάσκοντας καὶ κατευθύνοντας τὸ ποιμνίό του. Μέσα στὰ δύσκολα ἐκεῖνα χρόνια τοῦ ὀρθολογισμοῦ, τῆς πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς αἰχμαλωσίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Δυτικοῦ προσηλυτισμοῦ, ὁ Θεοτόκης μένει ὁ φάρος τῆς ἀγάπης, τοῦ ἀκμαίου ὀρθοδόξου φρονήματος. Τῆς ἑλληνικότητος ἢ ἄγρυπνη συνείδησι. Δὲν εἶναι ὀρμητικός, ὅπως ὁ Εὐγένιος Βούλγαρης. Ὡστόσο τὰ κείμενά του, οἱ ὀμιλίαι του, τὰ κηρύγματά του περιέχουν πυκνά νοήματα. Περιέχουν διδάγματα τοῦ σταυροῦ, πού ἐμψυχώνουν, στηρίζουν καὶ φωτίζουν. Ἔχουν τὴν θετικότητα, τὴν ἰσορροπία καὶ τὴν κομψότητα, πού ἔχει καὶ ὁ ἴδιος σὰν παρουσία, σὰν ἡγετικὴ μορφή. Σὰν σύμβολο καὶ σὰν ἔκφρασι ἐνὸς μεγάλου ἀγῶνος. Ἐνὸς ἀγῶνος πού προετοιμάζει τὴν ἀνανέωσι, τὴν ἀναγέννησι ἐνὸς ἱστορικοῦ λαοῦ, πού βρίσκεται σὲ θανατηφόρο λήθαργο καὶ πού πρέπει νὰ τὸν ξυπνήσῃ βάζοντάς τον πρῶτα στὸν δρόμο τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀλήθειας.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 298 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13-14 τεύχους.

Στὴ διδασκαλία του γιὰ τὴν ἀρετὴ ὁ Θεοτόκης ἔγραφε:

«Ἡ ἀρετὴ, ἀδελφοί μου, ἔχει τὴν πρώτην αὐτῆς ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ οὐσία τῆς ὑπερουσίου θεότητος ἐστὶν ἡ πηγὴ ἐξ ἧς βλαστάνει ἡ ἀρετὴ. Ἡ ἀγάπη, ἡ δικαιοσύνη, ἡ χρηστότης, ἡ μακροθυμία, τὸ ἔλεος καὶ πᾶσα ἄλλη ἀρετὴ καρποφορήματα εἰσὶ τῆς δημιουργικῆς φύσεως. Διὰ τοῦτο, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐργάζεται τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα, τότε ἀληθῶς γίνεται εἰκὼν ζῶσα καὶ ὁμοία τῷ Θεῷ, καθὼς ὑπ' αὐτοῦ ἐπλάσθη. Ἐχει ὁ ἄνθρωπος τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ; ἀτεξούσιος ὁ Θεός; ἀτεξούσιος καὶ ὁ ἄνθρωπος. Προνοητικὸς ὁ Θεός; προνοητικὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος. Νοῦς καὶ λόγος καὶ πνεῦμα ὁ Θεός; Νοῦν καὶ λόγον καὶ πνεῦμα ἔχει καὶ ὁ ἄνθρωπος. Κατὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, ἐὰν δὲ κατασταθῇ φιλόστοργος, δίκαιος, ἀγαθός, μακρόθυμος, ἐλεήμων, ἐὰν, λέγω, κατορθώσῃ ταύτας τὰς ἀρετὰς, τότε ἐστὶν εἰκὼν οὐχὶ νεκρά καὶ ἀνομοία, ἀλλὰ ζῶσα καὶ ὁμοία τῷ Θεῷ, τότε γίνεται ὁ ἄνθρωπος κατὰ χάριν Θεός, ἐγὼ εἶπα, Θεοὶ ἐστε καὶ υἱοὶ τοῦ Ὑψίστου πάντες».

Τὴν πλούσια δράσι του στὴν Κέρκυρα ἔρχεται νὰ διακόψῃ ἡ πρόσκλησι τοῦ Πατριάρχου Σαμουὴλ τοῦ δευτέρου, ποὺ τὸν καλεῖ στὴν Βασιλεύουσα. Δὲν ἀρνεῖται. Φθάνει ἐκεῖ στὰ 1765 καὶ ἀφοσιώνεται στὴν διδασκαλία καὶ στὴν συγγραφὴ κάτω ἀπὸ τὰ νοπὰ ἀκόμα ἴχνη τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη ποὺ εἶχε καὶ ἐκεῖνος ἀφήσει στὸν τόπο αὐτό. Ἀλλὰ γρήγορα φεύγει ἀπὸ τὴν Πόλη. Ἡ ἐπιθυμία του εἶναι νὰ ἀναπτύξῃ ἀκόμα περισσότερο τὸν νοῦν του. Νὰ ἐνισχύσῃ τὴν καρδιά του μὲ γνώσεις καὶ πίστι. Νὰ εὐρύνῃ τὶς σπουδές του, ποὺ ὀλοένα τοῦ ἀποκαλύπτουν μυστήρια τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τυπώσῃ καὶ τὰ ἔργα του.

Φθάνει ἔτσι στὴν Λειψία. Ἐκεῖ συναντᾷ τὸν Εὐγένιο Βούλγαρη καὶ μιὰ εὐήμεροῦσα ἑλληνικὴ παροικία μὲ τὶς ἐκκλησίες της, τὰ τυπογραφεῖα της, τὴν κίνησι καὶ τὶς ὁμορφες φιλίεσ. Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρης γνώρισε τὸν συμπατριώτη του στοὺς πανεπιστημιακοὺς κύκλους τῆς Λειψίας καὶ πολὺ γρήγορα ἐκεῖνοι ἐκτίμησαν «τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς τὰς ἀπαραμίλλους ἀρετὰς καὶ τὴν παντοδαπὴ σοφίαν καὶ ἰδίως τὴν περὶ τὰς θείας Γραφὰς βαθεῖαν αὐτοῦ γνώσιν», κατὰ τὸν βιογράφο του.

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΕΡΟΥΣΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

312. Εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Εὐχελαίου πρὸ τῶν εἰρηνικῶν πρέπει νὰ λέγεται τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία ...»; (Ἐρώτησις Πανος. Ἄρχιμ. Π. Ρ., Αἰδεσιμ. Ἰ. Χατζῆ, καὶ Ε. Καβαρνοῦ).

Ἡ ἀκολουθία τοῦ εὐχελαίου, ὅπως ἐκτίθεται στὰ σημερινὰ μας Εὐχολόγια, εἶναι γέννημα μιᾶς μακροτάτης ἐξελίξεως. Ἄρχισε ἀπὸ μία εὐχὴ «εἰς ἔλαιον νοσούντων», ποῦ ἐλέγετο κατὰ τὴν θεία λειτουργία, καὶ ἔφθασε κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα στὴν σημερινή της περίπου μορφή, ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο σαφῶς διακρινόμενα μέρη, τὸν ὄρθρο καὶ τὴν τέλεσι τοῦ μυστηρίου.

Ὁ ὄρθρος ἀρχίζει μὲ τὸ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...» καὶ τὸ ἐναρκτήριο τρισάγιο καὶ περιλαμβάνει τὸν 142ο ψαλμὸ («Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου...») ὡς ἐπιτομὴ τοῦ ἐξαψάλμου (ὅπως καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις), συναπτή, τὸ «Ἀλληλουῖα» μὲ τὰ τροπαρία του, τὸν 50ῦ ψαλμὸ, κανόνα μὲ καθίσματα ἀπὸ τρίτης καὶ κοντάκιο ἀφ' ἑκτης ᾠδῆς, ἐξαποστειλάριο, στιχηρὰ γιὰ τοὺς αἶνους, τρισάγιο καὶ ἀπολυτίκιο. Σήμερα δὲν τὸ βλέπει κανεὶς σὰν ὄρθρο τὸ μέρος αὐτό, ἀλλὰ σὰν μιὰ εἰσαγωγή στὴν καθ' αὐτὸ ἀκολουθία τοῦ εὐχελαίου. Ἀπὸ τὴν ὅλη ὅμως δομὴ τοῦ πρώτου αὐτοῦ μέρους τῆς ἀκολουθίας καὶ ἀπὸ τίς ρητὲς μαρτυρίες τῶν χειρογράφων εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἐτελεῖτο πραγματικὴ ἀκολουθία ὄρθρου ἢ παννυχίδος. Στὰ χειρόγραφα περιέχονται ἐνίοτε καὶ ἄλλα στοιχεῖα τοῦ ὄρθρου, ποῦ ἐλλείπουν ἀπὸ τὰ ἔντυπα. Σ' ὅλα πάντως ὑπάρχει ἡ δήλωσις, ὅτι στὸ τέλος ἐγίνετο ἀπόλυσις. Τὸ δεύτερο μέρος δὲν ἐγίνετο «συναπτὰ» πρὸς τὸ πρῶτο.

Τὸ δεύτερο μέρος εἶναι ἡ ἀκολουθία τοῦ μυστηρίου. Στὰ ἔντυπα ἔχει εἰρηνικά, τὴν καθαγιαστικὴ εὐχὴ («Κύριε ὁ ἐν τῷ ἐλέει...»), μία σειρὰ τροπαρίων, ἑπτὰ ζεύγη ἀναγνωσμάτων μὲ τὰ προκείμενα καὶ τὰ ἀλληλουάρια των, ἑπτὰ ἐκτενεῖς καὶ ἑπτὰ εὐχές. Ἡ ὅλη ἀκολουθία κατακλείεται μὲ τὴν συγχωρητικὴ εὐχὴ καὶ τὴν

χρίσι τοῦ ἀσθενοῦς. Καί ἀπό τὴν τάξι τῶν ἐντύπων καὶ καθαρῶ-
 τερα ἀπὸ τὰ χειρόγραφα φαίνεται, ὅτι ἔχουμε μία ἀκολουθία μυ-
 στηρίου συνυφαινομένη μετὰ τὴν θεία λειτουργία. Ἡ συναπτή (ει-
 ρηνικὰ) εἶναι τῆς θείας λειτουργίας μετὰ προσθήκη εἰδικῶν αἰτή-
 σεων, τὰ τροπάρια εἶναι στὴν θέσι τῶν ἀπολυτικίων τῆς θείας λει-
 τουργίας, τὰ δύο πρῶτα ἀναγνώσματα στὴν θέσι τῶν ἀναγνωσμά-
 των καὶ ἡ ἐκτενὴς καὶ ἡ εὐχὴ στὴν θέσι τῆς ἐκτενοῦς καὶ τῆς εὐχῆς
 «τῆς ἐκτενοῦς ἰκεσίας» τῆς θείας λειτουργίας. Τὰ ἄλλα ἕξ ζεύγη
 τῶν ἀναγνωσμάτων καὶ οἱ ἕξ ἐκτενεῖς καὶ εὐχῆς ἀντιστοιχοῦν
 στοὺς ὑπολοίπους ἕξ ἱερεῖς ποὺ ἐλάμβαναν μέρος στὴν ἀκολουθία·
 γιὰ τὸν καθ' ἓνα ἀπὸ αὐτοὺς εἶχε ληφθῆ πρόνοια νὰ ἔχη τὴν ἰδι-
 κή του συμμετοχή, μετὰ εἰδικὰ ἀναγνώσματα καὶ εὐχὴ. Μετὰ ἀπὸ
 αὐτὰ θὰ ἐγένετο ἡ εἴσοδος τῶν δώρων καὶ θὰ ἐτελεῖτο ἡ θεία λει-
 τουργία. Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν ἐγένετο ἡ συγχώρησις τοῦ ἀσθενοῦς.
 Ἐλλείπουν τὰ ἀντίφωνα, γιὰτὶ συνήθως τὰ μυστήρια ἐνετάσσοντο
 στὴν σημερινὴν θέσι τῶν ἀντιφώνων, ἐπειδὴ τότε ἡ θεία λειτουργία
 δὲν εἶχε ἀντίφωνα, ἢ στὴν λίγο μεταγενεστέρᾳ ἐποχῇ τὰ ἀντίφωνα
 παρελείποντο λόγῳ τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου· σὲ μερικὰ πάν-
 τως χειρόγραφα ὑπάρχουν καὶ ἀντίφωνα. Τὸ τρισάγιο δηλοῦται
 σὲ ὠρισμένα χειρόγραφα (ἢ ἀντ' αὐτοῦ τὸ «Ὅσοι εἰς Χριστόν...»),
 παραλείπεται δὲ σὲ ἄλλα ὡς γνωστὸ στοιχεῖο τῆς θείας λειτουρ-
 γίας. Ἡ ὁμοιότης τῆς δομῆς τοῦ μέρους αὐτοῦ τῆς ἀκολουθίας τοῦ
 εὐχελαίου πρὸς τὰ μυστήρια τοῦ βαπτίσματος καὶ τοῦ γάμου, ποὺ
 ἦταν καὶ αὐτὰ συνδεδεμένα μετὰ τὴν θεία λειτουργία, εἶναι ἐμφανῆς.

Τὸ δεῦτερο αὐτὸ μυστηριακὸ μέρος τῆς ἀκολουθίας τοῦ εὐ-
 χελαίου ἦταν ἐπόμενο νὰ ἔχη ἰδική του ἑναρξί, ὅπως εἶχε καὶ ἰδι-
 κή του ὑπόστασις καὶ αὐτοτέλεια, ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἐτελεῖτο συνα-
 πτὰ μετὰ τὸν ὄρθρο. Καὶ ἡ ἑναρξίς αὐτῆ δὲν μπορούσε νὰ εἶναι ἄλλη
 ἀπὸ τὴν ἑναρξί τῆς θείας λειτουργίας, δηλαδὴ τὸ «Εὐλογημένη ἡ
 βασιλεία...», ὅπως στὰ μυστήρια τοῦ βαπτίσματος καὶ τοῦ γάμου.
 Αὐτὴ ἀκριβῶς ἀπαντᾷ καὶ σὲ ἓνα σημαντικὸ ἀριθμὸ παλαιῶν χει-
 ρογράφων ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἐξέδωκε ὁ Ἄ. Δ μ η τ ρ ι ε φ σ κ η, «Εὐ-
 χολόγια», Κίεβον 1901, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἔλαβε ὑπ' ὄψιν ὁ κα-
 θηγητὴς Π. Τ ρ ε μ π έ λ α ς στὴν μελέτη του «Ἡ ἀκολουθία τοῦ

Εὐχελαίου» («Μικρὸν Εὐχολόγιον», τ. Α', Ἀθῆναι 1950, σελ. 97-191). Τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...» προτάσσουν τῶν εἰρηνικῶν οἱ κώδικες: Σινᾶ 973 τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, Σινᾶ 960 τοῦ ΙΓ', Ἀθηνῶν S. 14 καὶ S. 690 τοῦ ΙΔ', Ἀθηνῶν S. 724 τοῦ ΙΔ'-ΙΕ', Σινᾶ 980, Διονυσίου 450, Κωνσταντονίτου 19(20), Μ. Λαύρας Θ. 88 τοῦ ΙΕ', Ἀθηνῶν 1190, Τιμ. Σταυροῦ 615 (757) τοῦ ΙΣ' καὶ Ἀθηνῶν 667 τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. Ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλους κώδικας, ὅπως Παρισίων (Κοισλ.) 213 τοῦ ΙΑ', Ἀθηνῶν 664 καὶ Σινᾶ 995 τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, ὑπονοεῖται τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...» ἢ προστίθεται ἀπὸ ἄλλο χέρι στὸ περιθώριο.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ εὐχελαίου, λόγῳ τοῦ μήκους της καὶ τῆς συγχῆς χρήσεώς της, ἦταν ἐπόμενο νὰ ὑποστῇ μεγάλη φθορά. Στὰ χειρόγραφα ὑπάρχει ἓνα ἀφαντάστως μεγάλο πλῆθος παραλλαγῶν καὶ πρὸ τῆς διαμορφώσεως τῆς τάξεως πού περιέχουν τὰ ἐν χρήσει ἔντυπα Εὐχολόγια, τῆς ὁποίας μία πολὺ χονδρική εἰκόνα δώσαμε ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτήν, ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερα. Ὁ ὄρθρος συνεπτύχθη σχεδὸν μόνο στὰ κινητὰ του μέρη, ἔπαυσε νὰ εἶναι ἀληθινὸς ὄρθρος καὶ ἔγινε ἓνα μακρὸ προόμιμο τῆς καθ' αὐτὸ ἀκολουθίας. Στὴν συνέχεια ἐτελειῖτο τὸ μυστήριο: δὲν ἐγένετο ἀπόλυσις τοῦ ὄρθρου καὶ διακοπή. Ἡ θεία λειτουργία ἔπαυσε νὰ τελῆται καὶ ἔμειναν τὰ δεκατέσσαρα ἀναγνώσματα καὶ οἱ ἑπτὰ εὐχές, πού προωρίζοντο γιὰ ἑπτὰ διάφορα πρόσωπα, νὰ λέγωνται ἀπὸ ἓνα, συνήθως ἐπιτροχάδην, σὲ ἰδιαιτέρως δυσμενεῖς γιὰ μιὰ ἀκολουθία συνθῆκες, σὲ σπίτια, κοντὰ σὲ ἀρρώστους καὶ ἐτοιμοθανάτους καὶ τὴν Μεγάλῃ Τετάρτῃ, μαζὶ μὲ τὶς μακρὲς ἀκολουθίες τῆς καθ' ἑξοχὴν λειτουργικῶς κατάφορτης αὐτῆς ἡμέρας. Στὸ βάπτισμα καὶ στὸν γάμο διετηρήθη τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...». Ἐδῶ τὸ βρῖσκομε μόνο σὲ ἀρκετὰ χειρόγραφα, πού ἔστω καὶ ἂν δὲν προβλέπουν τὴν τέλεσι θείας λειτουργίας, διασώζουν τὴν ἑναρξί τοῦ μυστηριακοῦ μέρους μὲ τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...». Διετηρήθη ὅμως καὶ σὲ μερικά μέρη ἀπὸ παλαιὰ τοπικὴ παράδοσι. Αὐτὴ πολλὰς φορὰς διασώζει ὀρθὰ στοιχεῖα, πού ἐξέπεσαν στὰ ἔντυπα. Ἐχει καλλίτερη λειτουργικὴ μνήμη.

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

ΚΑΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕ: ΟΧΙ

«Ἐδόθη μοι σκόλοψ τῆ σαρκί, ἄγγελος σατᾶν, ἵνα με κολαφίζῃ ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι» (Β' Κορ. ιβ', 7).

Ἔνα ἀπὸ τὰ πιὸ δυσνόητα χωρία τοῦ Παύλου. Τί εἶδους σκόλοψ ἦταν αὐτός; Για τί λογιῆς βάσανο ἐπρόκειτο; Κανεὶς δὲν εἶναι βέβαιος.

Ἦταν κάποια σωματικὴ πάθηση; Ἦ κάποιο ψυχικὸ πάθος; Συγκεκριμένα, δὲν ξέρομε.

Ἄλλ' ἂν τὸ «ἱστορικὸ» νόημα τοῦ χωρίου ξεφεύγῃ τῇ γνώσει, τὸ πνευματικὸ του εἶναι θαμπωτικὰ φανερό. Ἰδίως, μὲ τοὺς πάρα κάτω δυὸ στίχους (8-9), ποὺ τὸ συμπληρώνουν: «Ἐπὲρ τούτου τρεῖς τὸν Κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῆ ἀπ' ἐμοῦ· καὶ εἶρηκέ μοι· ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται».

Ὁ Παῦλος, ἀκριβῶς στὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἀγιότητός του, δὲν εἶναι ἀκέραια μακάριος. Ἔχει μιὰ ὀδυνηρὴ ἐνόχληση. Μιά σκιά στὴν ψυχὴ του. Κάτι, ποὺ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πύρινη θέλησή του, νοιώθει νὰ τὸν μειώνει.

Θλίψεις, ἐξωτερικά, τὸν κεντοῦν πολλές. Αὐτὲς ὅμως δὲν τὸν ἀπασχολοῦν. Θὰ κατέτριβαν κάθε ἄλλον, στὴ θέση του. Ἄλλὰ αὐτὸς εἶναι σωστὸ διαμάντι τοῦ Θεοῦ. Ὅχι μόνο δὲν διασποῦν τὴ συνοχή του, ἀλλὰ καὶ τις καλοδέχεται, σὰν ἀπόδειξη καὶ ἐγγύηση ὅτι ζῆ θεάρεστα. Σὰν βέβαιους οἰωνοὺς τοῦ μελλοντικοῦ του στεφανώματος, στὴν ἄνω ζωὴ.

Αὐτὸς ὅμως ὁ σκόλοψ τοῦ προκαλεῖ ἀπέχθεια. Εἶναι, καθὼς φαίνεται, κάτι τὸ ἐσωτερικὸ, εἴτε στὴ σάρκα του εἴτε στὴν ψυχὴ του. Θέλει ν' ἀπαλλαγῇ. Καὶ τί τὸ πιὸ φυσικὸ; Ἀπευθύνεται στὸν Κύριο καὶ τὸν παρακαλεῖ, τρεῖς φορές, νὰ τοῦ βγάλῃ ἐκεῖνο τὸν σκόλοπα.

Ἐπὶ σκοντάφτει σὲ ἄρνηση. Δὲν θέλει ὁ Χριστὸς νὰ τοῦ τὸν βγάλη.

Ἐπὶ ἀπρόοπτη συμπεριφορά; Ὅχι. Ἐκὼς καὶ στοὺς πιὸ μεγάλους Ἐπίστοι, εἶναι περιπτώσεις ποὺ ἡ προσευχή τους δὲν ἰκανοποιεῖται, ποὺ ἕνα αἴτημά τους δὲν βρίσκει ἀνταπόκριση.

Μήπως, τότε, ὁ Θεὸς παύει νὰ εἶναι πολυεύσπλαχνος; Πῶς νὰ τὸ παραδεχθοῦμε;

Ἐπὶ Ἰδιος, συχνὰ στὴ Γραφή, ἐπαναλαμβάνει πόσο τρυφερὰ καὶ πρόθυμα στέκεται μπροστὰ στὰ ὅσα ὑποφέρουν τὰ τέκνα του, ἕτοιμος πάντα νὰ τοὺς ξαλαφρώσῃ τὸν πόνο. Ἐνα δεῖγμα αὐτῶν τῶν διαβεβαιώσεών του, ἀπὸ τὸν Ἡσαΐα (μθ', 15): «Μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; Εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἐπιλάθοιτο γυνή, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαί σου, εἶπε Κύριος».

Μπορεῖ μιὰ μάνα ν' ἀφήσῃ τὸ παιδί της, ὅταν αὐτὸ πάσχη ἀπὸ κάτι, χωρὶς νὰ κάνῃ τὸ πᾶν γιὰ νὰ τὸ σώσῃ; Λοιπὸν, μιὰ μάνα μπορεῖ νὰ παραλείψῃ κάποτε τέτοιο χρέος. Ἐγὼ ὅμως ἔχω ἀγάπη ἄπειρα πιὸ δυνατὴ ἀπὸ τὴ μητρικὴ. Ποτὲ λοιπὸν δὲν σᾶς ξεχνῶ, δὲν σᾶς παρατῶ.

Καὶ ὅμως, Κύριε Ἰησοῦ, ὄχι σὲ ὅποιονδήποτε ἀπὸ μᾶς, ἀλλὰ σ' ἕνα Παῦλο, τὸ πιὸ ἀγαπημένον ἀπὸ τὰ τέκνα σου, λὲς ὄχι;

Μὰ ἀκριβῶς — ἀπαντᾷ ὁ Ἰησοῦς — ἐπειδὴ εἶσαι ὁ μέγας Παῦλος, σοῦ λέω ὄχι. Γιατὶ σὲ θέλω ἔτσι ὅπως εἶσαι. Καύχημα τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς. Ἐποφύεις, ἀλλὰ πῶς; Μέσα στὴν πλούσια χάρις μου. Αὐτὴ σοῦ φτάνει καὶ σοῦ περισσεύει. Ἐν σ' ἀφήνω κάποια αἴσθησις ἔλλειψης, τὸ κάνω γιὰ νὰ δῆς ὅτι ὅλα ὅσα στολίζουν τὴν ὑπαρξὴ σου, ἀπὸ μένα προέρχονται. Μιὰ μικρὴ ὑπόμνησις τῆς ἀδυναμίας σου, σὰν ἀνθρώπου, ἔχει τὸν ὁμορφὸ λόγον της. Πῶς ἀλλοιῶς θὰ ἔκανα νὰ πηγᾶσῃ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς σου ἡ τόσο διδαχτικὴ στοὺς χριστιανοὺς ὄλιον

τῶν αἰῶνων διακήρυξή σου: «Χάριτι Θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι» (Α΄ Κορ. ιε', 10);

Στοιχεῖο τῆς δόξας σου εἶναι ὁ σκόλοψ ποῦ σοῦ ἀφήνω. Γιατί σέ δοξάζω; Γιὰ πολλά, ἀλλὰ πρὸ παντὸς γιὰ τὴν ταπεινοφροσύνη σου. Ἐὰν αὐτὴ σοῦ ἔλειπε, θ' ἀφανίζοταν κάθε ἄλλη σου ἀρετὴ. Γιὰ νὰ μὴ μετακινηθῆ λοιπὸν τὸ ταπεινὸ σου φρόνημα, ποῦ βαστᾷ ὅλη σου τὴ θεόδοτη δόξα, γιὰ νὰ τὸ στερεώσω πιὸ πολὺ, τοῦ ἔμπηξα τὸ καρφί, ποῦ εἶναι ὁ σκόλοψ σου.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

== Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α ==

Κ. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Συμπόσιον Πατέρων. Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας. — Ἐπίκαιρα. — Εἰσαγ. Δ. Θεοδώρου, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τὸ Χριστοκεντρικὸν Κήρυγμα. — Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ἡ ζωὴ τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ. — Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου, Ὁ μοναχικὸς βίος εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα. — Ι. Κ., Ἡ Ποιμαντικὴ ἀγωνία. — Ἀρχιμ. Τιμοθέου Σ. Τριβιζᾶ, Τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ. — Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μπεζενίτη, Ἡ ποιμαντικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ Χιλιασμοῦ. — Ἀνδρέου Ν. Νομικοῦ, Πηγὴ ἀγαθῶν ἢ Μετάληψις. — Πρεσβ. Ἐμμανουὴλ Καλαϊντζάκη, Τὸ γράμμα μιᾶς ἀπελπισμένης κοπέλας. — Πρεσβ. Ἀντωνίου Νικολάου, Τὸ Ποιμαντικὸν ἔργον τοῦ Ἐφημερίου. — Ἐγκύκλιος Τ.Α.Κ.Ε. — Ψήφισμα. — Πρεσβ. Κωνστ. Πλατανίτου, «Ἐορτολόγιον». — Δημ. Σ. Φερούση, Μορφὴς τοῦ γένους. — Φ., Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — Βασ. Μουστάκη, Καὶ ὁ Χριστὸς ἀπάντησε: ὄχι.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1, Ἀθῆναι 140. Προϊστάμ. Τυπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀνασταςάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.